EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

Sayı: 135, 1 5 Aralık '95

Emperyalist köleliğin yeni halkası

24 Aralık seçimlerinin kısa hazırlık dönemine bazı önemli siyasal gelişmeler eşlik etti. Bunlardan ilki, Türkiye'nin Gümrük Birliği üyeliğinin Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanması oldu. Hemen ardından, aynı parlamento tarafından bu kez Türk devletini Kürt sorununda "siyasal çözüm"e davet eden bir başka karar alındı. Bunu ise, PKK'nm tek taraflı ateşkesi izledi. İşbirlikçi düzen cephesi birinci gelişmeyi kitlelere bir bayram sevinci içerisinde sunarken, diğer iki gelişmeyi şimdilik belirgin bir sessizlikle karşıladı. Kürt sorununun toplum gündemindeki yakıcı ağırlığına rağmen, üstelik bir seçim atmosferi döneminde, bu sessizlik belirgin bir zayıflığın açık bir göstergesi sayılmalıdır. Öyle anlaşılıyor ki, düzen cephesi bu gelişmeler karşısında açık ve etkin bir politik tutum için seçim sonrasını beklemektedir. Şimdilik görülen, Avrupa Parlamentosu'nun ikinci kararının Gümrük Birliği üzerine koparılan yaygarayı gölgelediği, PKK'nın tek taraflı ateşkesinden ise seçimlerin selameti için örtülü bir yarar umulduğudur. Düzen cephesinin karar odakları, Kürt halkının özgürlük mücadelesini boğma değişmez politikasını ne tür yeni manevralar eşliğinde sürdürebileceklerini görebilmek için seçimlerin ortaya çıkaracağı yeni tabloyu beklemektedirler.

* * *

Avrupa Parlamentosu'nun 13 Aralık'ta aldığı kararla birlikte Türkiye resmen Avrupa Gümrük Birliği üyesi oldu. Antlaşma 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girecek. İşbirlikçi düzen cephesinin büyük bir başarı ve tarihi bir adım olarak nitelediği bu gelişme, gerçekte Türkiye'nin emperyalizme kölece bağımlılığının yeni bir büyük halkasından başka bir şey değildir.

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuyla sonuçlanan Türk milli kurtuluş savaşı, emperyalist işgali sona erdirmek ve devlet bağımsızlığını elde etmekle sınırlı kaldı. Emperyalizme iktisadi ve mali bağımlılık, TC'ye belli bir siyasal inisiyatif alanı tanıyan yeni bir çerçeve içinde devam etti. Bununla birlikte TC, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar, gerek emperyalist ülkelerle Sovyetler Birliği arasındaki çelişkilerden, gerekse o dönem bölünmüş ve bloklaşmış emperyalist dünyanın kendi içindeki çelişkilerden yararlanarak, uluslararası ilişkilerde belli bir manevra alanına sahip oldu.

İkinci emperyalist savaşın bitimiyle birlikte bu dönem de noktalandı. Savaş sonrasında, bir yandan Sovyetler Birliği önderliğinde güçlü bir sosyalist kamp oluşurken, öte yandan emperyalist dünya ABD jandarmalığında kendi geçici iç bütünlüğünü sağladı. TC geçmişteki manevra imkanlarını yitirerek her alanda ABD emperyalizminin tam denetimine girdi. Komprador ticari faaliyet, devletçilik uygulamaları ve savaş dönemi vurgunları içinde palazlanan Türk burjuvazisi de, aynı dönemde, ticaret acentacılığmdan emperyalist tekellerle ortak sanayi yatırımları aşamasına geçince, emperyalist kölelik ilişkileri de bu sayede daha sağlam bir iktisadi temele kavuştu. Türkiye NATO'ya üye oldu ve emperyalist dünyanın bir ileri karakolu rolünü üstlendi. Kuzeyde Sovyetler Birliği'ne ve güneyde Ortadoğu halklarına karşı. NATO üyeliğini Avrupa Konseyi'ne üyelik ve ABD hizmetindeki bölgesel saldırı örgütü CENTO'ya üyelik tamamladı. Türkiye'nin emperyalizme her alanda ve her düzeyde kölece bağımlılığı işbirlikçi Türk burjuvazisinin sefil çıkarları doğrultusunda perçinlendi.

1963 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET, şimdiki adıyla Avrupa

Birliği) katılma sürecini başlatan Ankara Antlaşması bu doğrultuda yeni bir adımdı. Bu süreç otuz yıldan fazla sürdü ve Türkiye, 13 Aralık kararıyla birlikte, Avrupa Birliği'ne değil ama, Gümrük Birliği'ne nihayet katıldı. İşbirlikçi Türk burjuvazisinin sözcüleri ve onun medyadaki beslemeleri, Gümrük Birliği'ne girişi "32 yıllık" bir azmin ve mücadelenin "zaferi" olarak propaganda ediyorlar kitlelere.

Uşaklıkta ve Türkiye'yi emperyalist köleliğin yeni biçimleri içine sokmakta belli bir "azim" gösterildiği bir gerçektir. Fakat eğer sözü edilen "macera" bu kadar uzamak zorunda kalmışsa, bunun nedeni, '60'lı ve '70'li yıllardaki toplumsal-siyasal mücadelelerin engelleyici basıncı yanında, Türkiye kapitalizminin kendine özgü yapısıdır. Savaş sonrasında "ithal ikameci" bir kalkınma modeli izleyen Türk burjuvazisi, Gümrük duvarları ve dış ticaret kısıtlamalarıyla, Türkiye'nin değil, fakat kendisiyle ortaklık halinde Türkiye'ye yatırım yapan emperyalist tekellerin çıkarlarını koruyordu. "İthal ikamesi"yle üretilen kalitesiz mallar, gümrük duvarları ve öteki ticari sınırlamalar sayesinde, fahiş tekelci fiyatlarla iç pazarda tüketiliyordu.

Bu model '70'li yılların sonunda imkanlarını tüketince, bu kez "ihracata dayalı sanayileşme" adı altında ve İMF reçeteleri doğrultusunda, neo-liberal politikalara geçildi. Bu politikalar Türkiye'yi emperyalist ekonomik ve mali girişimlere daha açık hale getirdi. Türkiye'yi emperyalist tekeller için alabildiğine kârlı bir pazar ve "ucuz bir işgücü cenneti" oldu. Son halkası özelleştirme adı altında KİT'lerin emperyalist tekellere peşkeş çekilmesi olan bu süreç, aynı zamanda, ekonomik cephede Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne hazırlamış oldu.

12 Eylül'le ezilen devrimci halk hareketinin kendini henüz yeniden toparlayamamış olması ise, siyasal cephede işi kolaylaştıran temel etken durumundadır. '60'lı ve '70'li yıllarda halk hareketinin gücü ve anti-emperyalist bilinç ve duyarlılığın basıncıyla, demagojik olarak da olsa İMF'ye ve "Ortak Pazar"a kısmen muhalefet etmek zorunda kalan düzen solu, bu yeni dönemde düzen sağıyla aynı uşaklık çizgisinde birleşmiştir. Kısmi bir biçimsel muhalefet göstermek bir yana, bugünkü CHP atılan adımın mimarı olmakla bile övünebiliyor.

Bu uygun siyasal ortamı ise, düşünsel planda, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki gelişmelerin ardından yeni bir ivme kazandırılan globalizm ideolojisinin toplumda yaygınlaştırılması tamamlamaktadır. Bir yandan etnik ve dini farklılıklar körüklenerek halklar birbirlerine kırdırılırken, öte yandan Yeni Dünya Düzeni'nin bu globalizm eksenli ideolojik saldırısı ile, artık sınırların aşıldığı, bağımsızlık düşüncesinin çağdışı kaldığı, ekonomik temel üzerinde her alanda bir entegrasyon çağının başladığı propaganda ediliyor. Böylece uşaklığa ideolojik bir kılıf giydiriliyor, bağımlı ülkelerin işçileri ve emekçileri emperyalist dünyaya kölece bağımlılığın destekçileri haline getirilmeye çalışılıyor. Bu ideolojik propaganda saldırısı Türkiye'de de yıllardır sistematik bir biçimde sürdürülüyor. Bu sayededir ki, işbirlikçi düzen cephesi, yeni bir kölelik antlaşmasını ve adımını, halk yığınlarına neredeyse bayram olarak sunabilmekte, bu sayede gündemdeki seçimlerde kitle desteğini artırmayı umabilmektedir.

Gümrük Birliği'ne üyelik antlaşması, Türkiye'yi ekonomik cephede Avrupa sermayesine ve mallarına sınırsız biçimde açmaktadır. Buna karşılık, Türkiye Avrupa Birliği üyeliğine kabul edilmediği içindir ki, ekonomik ortaklığın tüm siyasal karar mekanizmaları dışında bırakılmaktadır. Sözkonusu olanın ortaklık değil de kölece bağımlılık olduğunu kendi başına bu bile göstermeye yeter. Ama böyle olmasaydı bile sonuç değişmezdi. Zira eşitsiz olan, dahası bu eşitsizliği tarihsel olarak egemenlik-bağımlılık ilişkileri içinde kurumlaştırmış bulunan ülke ekonomileri arasında eşit ilişkilere dayalı bir ortaklık eşyanın tabiatına aykırıdır. Böyle bir tarihsel ilişki içinde ise, eşit ekonomilerin ortak çıkarlarına dayalı entegrasyonu değil, fakat bağımlı ekonominin emperyalist ekonomiye yeni bir düzeyde entegrasyonu sözkonusu olabilir ancak.

Türkiye kapitalizmi tarihsel ve yapısal olarak zaten uluslararası mali sermayenin organik bir parçası ve uzantısıdır. İktisadi ve mali kölelik temeline dayanan bu ilişki

Gümrük Birliği adımı ile daha da ağırlaşmakla kalmıyor, yeni bir siyasal-hukuksal çerçeveye de kavuşuyor. Yeni ve asıl önemli olan da budur. Türk burjuvazisi, "kendi" ülkesi üzerindeki biçimsel egemenlik haklarından Gümrük Birliği hukuku çerçevesinde resmen de feragat ediyor. Kuşkusuz bu feragat bu asalak sınıfın çıkarlarına tümüyle uygundur. Neo-liberal politikalar sayesinde ekonomide sağladığı "yeniden yapılanma"nm bugünkü çerçevesi içinde, onun çıkarları bu tür bir entegrasyonu gerektiriyor. Tüm tekelci grupların bu adıma aynı ölçüde hazır olmadıkları biliniyor. Bugüne kadarki gecikmenin nedenlerinden biri de aslında budur. Fakat yapılan antlaşmada bu gözetilmiş, antlaşmaya konulan bazı özel maddeler sayesinde, bu kesimlerin çıkarları belli bir uyum süreci için koruma altına alınmıştır. Tekelci burjuvazi içinde Gümrük Birliği adımı üzerinde "tam mutabakat" böylece sağlanmıştır.

Ama her durumda olduğu gibi, Gümrük Birliği adımında da, tekelci burjuvazinin kazancı işçi sınıfı ve emekçilerin kaybı demektir. Tekelci burjuvazi kazanmış, ülke ve tüm çalışan sınıflar kaybetmiştir. Türkiye'nin boynuna yeni bir kölelik halkası eklenmiş, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin sırtına ise, daha da ağırlaşmış bir emperyalist köleliğin iktisadi, siyasi ve manevi yeni yükü binmiştir.

Gerçek mahiyeti bu olan bir antlaşma ve adımı, yığınlara refah ve demokrasi doğrultusunda bir büyük adım olarak sunan işbirlikçi cephenin bu sahtekarca propagandasını yığınlar içinde açığa çıkarmak günün önemli devrimci görevlerinden biridir. Gümrük Birliği Antlaşması'na karşı mücadele, Türkiye üzerindeki emperyalist egemenliğe karşı mücadelenin bir parçası, yeni bir halkasıdır. Komünistler bu mücadeleyi dar ve milliyetçi bir zemine düşmeden, emperyalizme karşı mücadeleyi emperyalist egemenliğin Türkiye'deki iktisadi-toplumsal dayanaklarına karşı mücadele içinde ele alan bir devrimci perspektifle yürüteceklerdir. Kapitalist egemenlik koşullarında bunun gerisinde kalan bir anti-emperyalist bağımsızlık mücadelesinin küçük-burjuva bir milliyetçi ütopya olduğu bilinciyle hareket edeceklerdir. Emperyalist bağımlılığın temeli tekelci burjuvazinin sınıf egemenliğidir ve tersinden tekelci burjuvazinin sınıf egemenliğinin temel dayanağı emperyalizme bağımlılıktır.

Türk burjuvazisinin Avrupa ile sınırsız bir entegrasyon hevesi ve politikasının gerisinde, kuşkusuz kendi sınıf egemenliğinin bu gerçek zemini konusundaki açık bilinci de temel bir rol oynamaktadır. Bir "zayıf halka" olan "kendi" egemenlik sahasını, siyasal-hukuksal açıdan daha ileri bir düzeyde emperyalist Avrupa'ya bağlarken, böylece daha sağlam bir "koruyucu şemsiye"ye kavuştuğu inancıyla hareket etmektedir. Ne var ki ülkeyi ekonomik talana ve ağır sömürüye daha pervasız bir biçimde açan bu yeni adımın "koruyucu şemsiye" olmak bir yana, tersinden dinamiklerin güç kazanmasına zemin oluşturacağını Türk burjuvazisi yaşayarak görecektir. Gümrük Birliği Türk burjuvazisini çalışan sınıflar karşısında rahatlatmayacak, tersine onu yeni problemlerle yüzyüze bırakacaktır.

Dikkate değer olan bir öteki nokta, tam da aynı "zayıf halka" bilinci nedeniyledir ki, emperyalist Avrupa Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne kabul ederken Avrupa Birliği'ne kabul etmemektedir. Bu sorunlu ve hastalıklı bünyeyi siyasal planda özenle kendinden uzak tutmaktadır. Kaldı ki, Gümrük Birliği'nin sağlayacağı ekonomik avantajlardan en iyi biçimde yararlanmak için bu özellikle gereklidir. Zira bugünkü faşist polis-asker rejimi korunmadıkça, Türkiye'yi bir karlı pazar ve bir ucuz işgücü cenneti olarak değerlendirmek mümkün olamayacaktır. Yığınları aldatmaya yönelik sahtekarca propagandanın aksine, bu konuda Türk burjuvazisiyle Avrupalı emperyalistler arasında anlaşmazlık bir yana, gerçekte tam bir mutabakat vardır. Türk burjuvazisi de Avrupa Birliği'nin bugünkü siyasal-hukuksal normlarını uygulamaya kalkmanın bugünkü sorunlar ortamında mümkün olmadığını, bunun kendi egemenliğinin çatırdaması demek olacağını çok iyi bilmektedir. Bu açık görüş nedeniyledir ki, Avrupa Birliği'ni kendi çözümsüz iç sorunlarını "çözeceği" belirsiz bir geleceğin işi olarak görmektedir.

EKİM

Emperyalizmin Bosna "barışı"

Bosna-Hersek "barış" antlaşması, emperyalist devletlerin dayatmaları doğrultusunda imzalanmış bulunuyor. 3,5 yıl süren bu gerici milliyetçi savaşın bölgede yaşayan halklar için faturası son derece ağır oldu. 200 binin üzerinde insan yaşamını yitirdi, yüzbinlercesi evsiz kaldı. 3,5 milyon insan ise mülteci konumuna düştü. Bütün ülke yakıldı, yıkıldı ve tam bir harabeye döndü. Fakat savaşın yolaçtığı yıkımın belki de en önemli boyutu, onyıllardır birarada ve kardeşçe yaşayan halklar arasında yaratılan kör ve kanlı düşmanlık oldu. Bizzat emperyalist devletler tarafından savaş öncesinde ve savaş boyunca alttan alta kışkırtılan ve beslenen şoven milliyetçilik, bedeli belki de en zor ödenecek bir fatura olarak bölge halklarının önünde duruyor.

Emperyalist çıkarlara dayalı olarak kurulan "barış" masasında eski Yugoslavya halklarının geleceği belirlenmiş bulunuyor. Bölgede yaşayan halkların teslim alınması anlamına gelen bu "barış"la emperyalistler bölgede tam bir denetiminin kurmayı başardılar. Bu sözde "barış", NATO'nun İFOR (Barışı Uygulama Gücü) adı verilen askeri birlikleri tarafından "korunacak". Emperyalist güdümlü ve NATO jandarmalığında oluşturulan bu "barış"ın öteki yüzünün, kapitalist dünya ekonomisine kölece bir bağımlılık, onun açık sömürü alanı haline gelmek olacağını belirtmek bile gerekmiyor. Dünya Bankası'nın Bosna'nın "yeniden yapılandırılması" adı altında mali katkıda bulunacağı açıklanarak bunun ilk adımları atıldı. Bu tür "katkı"ların faturasının dünya halkları tarafından nasıl ödendiği bilinmektedir. Emperyalizmin açık pazarı haline gelmek, dizginsiz sömürü, işsizlik, yoksulluk, sefalet ve açlık...

* * *

Eski Yugoslavya, Körfez Savaşı'nın ardından "Yeni Dünya Düzeni" için yeni bir uygulama alanı oldu. Emperyalist dünya, bölgenin siyasi haritasını kendi çıkarları doğrultusunda çizebilmek için, savaş boyunca burada yaşayan halkların birbirini boğazlayarak güçten düşmesi için provokasyonlara varan her türlü yol ve yöntemi kullandı. İkiyüzlü emperyalist Batı'nın yeni bir "barış ve insan hakları" gösterisine girişmesi için 3,5 yıl beklemesi gerekti. Zira Bosna-Hersek hemen müdahale edilmesi gereken bir petrol ülkesi değildi. Bosna'ya "barış" ancak burada yaşayan halkların her bakımdan teslim alınmasının koşulları oluşturulduktan sonra gelebilirdi. Savaş boyunca, bir yandan, "uygar Avrupa"nın göbeğinde yaşanan bu vahşet tekyanlı olarak Sırplar üzerinden sergilenerek timsah gözyaşları döküldü. Öte yandan ise, bölgeye bir müdahalenin ne denli güç olduğu ve diplomasi olanaklarının tümden tükenmediği doğrultusunda ikiyüzlü bir propaganda yürütüldü.

Savaşın başlamasıyla birlikte, farklı emperyalist çıkarlar, iç çelişki ve çatışmalar, kendisini çok kısa bir sürede dışa vurdu. Herbir emperyalist mihrak bölgedeki gelişmelerde en etkin rolü oynama kavgasına girişti. Yıllarca savaşı durdurmak adına yoğun bir biçimde yürütülen diplomasi trafiğinin ardında, bölgedeki gelişmelerde kimin etkin olacağı kaygısı ve gizli kavgası yatıyordu. Savaş boyunca bir bütün olarak emperyalist dünya gericiliği için esas sorun, buradaki savaşa son vermek değil, fakat parçalanmış bir Yugoslavya üzerinden etkinlik ve nüfuz alanlarını genişletmek ve pekiştirmek oldu.

Batılı emperyalistler sürekli olarak "Sırp milliyetçiliği" üzerinde yoğunlaşan tekyanlı bir propaganda yürüttüler. Emperyalist medya bütün savaş boyunca, çoğu abartma ve yalana dayalı "Sırp vahşeti"ni sergiledi. Faşist karakterli Hırvat milliyetçiliğinin savaşta oynadığı rol ise büyük bir özenle gözlerden gizlendi. Zira "Sırp vahşeti" kapitalizmin iğrenç yüzünü perdelemenin biricik malzemesiydi. Bugün emperyalist haydutluğun başı Clinton "savaş suçluları"nın yargılanması gerektiğini söylüyor. Böylece, "Sırp vahşeti" üzerinden, savaşın gerçek suçlusu olan emperyalizmin ve burjuva gericiliğin aklanabileceğini düşünüyor.

Oysa, Bosna'da halkların içine itildiği bu gerici boğazlaşmanın arkasında başından

itibaren emperyalist kapitalist dünyanın iğrenç yüzü duruyordu. Dünyanın en istikrarsız bölgelerinden biri olan Balkanlar, uzun bir dönemdir, emperyalist rekabetin ve nüfuz alanları mücadelesinin kızıştığı bir alan durumundaydı. Herbir emperyalist mihrak bölge üzerinde denetim kurabilmenin hesaplarını yapıyordu. Eski Yugoslavya'nın girdiği çözülme süreci emperyalist burjuvazi için bulunmaz bir fırsat oldu. Yeniden "Balkanlaşmış" bir bölge yaratmak, böylece nüfuz alanlarını pekiştirebilmek ve genişletebilmek için kışkırttıkları bu gerici savaştan en iyi biçimde yararlandılar. Çatışmanın başlangıç döneminde Sırbistan ile Hırvatistan arasında uzlaşma sağlamaya çalışmaktan özenle kaçınıldı. Hırvatistan ve Slovenya'nın ilan ettiği "bağımsızlık", önce Almanya olmak üzere, kısa bir süre içinde tüm emperyalistler tarafından resmen tanındı. Bu bölgedeki yangının körüklenmesi anlamına geliyordu ve çok geçmeden savaş Bosna-Hersek'i de içine aldı. Yugoslav halkları, kendi gerici burjuva sınıfları ve emperyalistler tarafından tam bir batağın içine sürüklendiler. Emperyalistlerin ve değişik ulusların burjuvazilerinin kendi çıkarları doğrultusunda halkları içine çektikleri gerici bir savaştı Yugoslavya'da yaşanan.

Yugoslavya'da yaşayan halklar, ikinci emperyalist savaşta, yalnızca Alman ve İtalyan faşizmine değil, aynı zamanda ülkelerindeki Hırvat ve Sırp faşist hareketlerine, onların gerisindeki burjuva-feodal sınıflara karşı da ortak bir mücadele yükseltmişlerdi. Bu görkemli anti-faşist direniş ulusal düşmanlıkları eritmenin, devrimci bir kaynaşmanın zemini olmuştu. Ne var ki "sosyalizm" adına yaşanan sonraki süreç bütün bu kazanımlarm tüketilmesiyle noktalandı. Tito "sosyalizmi", kapitalist piyasa ekonomisinin kendine özgü bir tarzda işlediği, sınıfsal farklılaşmaların ve ulusal eşitsizliklerin giderek derinleştiği bir kapitalist yozlaşma süreci olarak yaşandı. Yugoslav özyönetiminin kapitalist dünya ekonomisi ile bütünleşme çabaları, kapitalizmin dünya ölçüsündeki bunalımıyla birlikte, sınıfsal ve bölgesel (dolayısıyla ulusal) farklılaşmaları daha da derinleştirdi. Milliyetçilik bu zemin üzerinde yeşerdi. Ekonomik ve politik sorunlar temeli üzerinde yükselen hoşnutsuzluk, herbir ulusun burjuvazisi tarafından milliyetçi kanallara akıtıldı. Kapitalist dünya ekonomisi ile bütünleşme süreci kendi mantığını dayatmış, önü açılan milliyetçi gelişme,emperyalistlerin de kışkırtamalarıyla kendi kaçınılmaz sonuçlarını üretmişti.

Bu gerici savaş, bölge halkları için tam bir ekonomik çöküntü ve toplumsal-kültürel yıkımla sonuçlandı. Savaşı kaybeden halklar, kazanan ise emperyalizm oldu. Bölgede denetim kurmak ve etkinlik alanı mücadelesinde üstünlük sağlamak için halkların acıları ve kanları üzerinden politika yapan emperyalist mihraklar, vahşetin gerçek sorumlulukları, vahşete son veren "barış güçleri" olarak sahneye çıktılar.

***

Bu "barış" antlaşmasıyla eski Yugoslavya "Yeni Dünya Düzeni"nin tam denetim kurduğu alanlardan biri haline gelmiş bulunuyor. Ortaya koyduğu inisiyatifle bir kez daha dünya emperyalizminin jandarması olduğunu kanıtlayan ABD, bizzat Birleşmiş Milletler aracılığıyla, NATO birliklerini NATO alanı dışındaki bir bölgede konumlandırmakta hiçbir güçlük çekmedi. 60 bin kişilik bu askeri gücün 20 binlik bölümü, bizzat ABD askerlerinden oluşacak. Böylece, "Yeni Dünya Düzeni" çerçevesinde, NATO'nun üstlendiği yeni rolün ilk uygulama alanı oldu Bosna-Hersek.

Şunu da ekleyelim ki, bizzat Alman emperyalizminin önünü açtığı bu gerici boğazlaşma, Almanya'nın Anayasa'sını değiştirerek, sözde barışçı amaçlarla dışarıya askeri birlikler göndermesinin de ikiyüzlü bir bahanesi oldu. Almanya, halkların birbirini boğazlamasından sadece, siyasal ve ekonomik nüfuzunu pekiştirerek değil, aynı zamanda emperyalist militarizmini uluslararası alana taşırarak en iyi biçimde yararlandı.

"Barış"ın korunması adı altında gerçekleştirilen bu teslim alma operasyonu, yıllarca birbirilerine kırdırtılarak zayıf düşürülen halklara kolaylıkla dayatılmıştır. Bölgedeki halkların nasıl yaşayacakları, kendi kaderlerini nasıl tayin edecekleri emperyalist metropollerde kararlaştırılmış, "bağımsızlık"ları emperyalizmin icazeti ile mümkün olabilmiştir. Bundan böyle emperyalist dünyanın denetiminden çıkma tehlikesi taşıyan her türlü

gelişme, Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında NATO güçleri kullanılarak, çok daha kolay bir biçimde boğulmaya çalışılacaktır.

Yugoslavya'da yaşanan savaşın asıl sorumlusu emperyalist dünyanın bizzat kendisidir. Bölgede gerçek bir barış tüm emperyalist güçlerin ellerini Balkanlar'dan çekmesiyle ve onların hizmetindeki gerici burjuva iktidarların alaşağı edilmesiyle mümkün olacaktır. Balkanlarda yaşayan değişik uluslara mensup işçiler ve emekçiler, kendi burjuvazilerine ve emperyalistlere karşı ortak bir mücadeleyi yükselterek üzerlerinde oynanan bu oyunları boşa çıkarmayı başaramadıkları sürece, geçmişte olduğu gibi bundan sonra da, kapitalist barbarlığın en kirli silahlarından biri olan milliyetçi kışkırtmaların bedelini ağır bir biçimde ödemek zorunda kalacaklardır. Zira bu sözde "barış" bölgedeki sorunları çözmek bir yana daha da ağırlaştırmış ve karmaşıklaştırmıştır. Yalnızca emperyalist devletlerin değil, bölgedeki tüm gerici devletlerin çok değişik hesapları olduğu bizzat savaş sürecinde açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Balkanlar hala bir barut fıçısı durumundadır. Savaşın iyiden iyiye yeşerttiği ulusal düşmanlıklar, önümüzdeki dönemde bölge devletlerinin birbirlerine karşı daha fazla silahlanmalarına yolaçacaktır. Bu bir yandan uluslararası silah tekelleri için yeni pazarlar açılması demekken, öte yandan bu silahlanmanın kendisi, emperyalistlerin bölgede "barışı korumak" adına askeri varlıklarını kalıcılaştırmalarını sağlayacaktır.

Balkanlar, "kapitalist barbarlık mı, sosyalizm mi?" ikileminin belki de en yakıcı bir biçimde kendini dayattığı bir coğrafya haline gelmiş bulunmaktadır.

Çukobirlik'te saldırılar sürüyor

Toplusözleşmenin imzalanmasının hemen ardından, Çukobirlik işçilerine yönelik yeni bir saldırı başlatıldı. Toplusözleşmeden doğan haklar ve ücretler ödenmedi. İşverenin "pamuk alımı yapacağız, çiftçiye ödeme yapmak zorundayız" gerekçesi tümüyle yalandı. Pamuk alımı daha önceki bir tarihte yapılmış, dahası pamuk ihraç bile edilmişti. "Para yok" diyen işveren, ihale ve benzeri yollarla mafyaya para verebiliyor. Fabrikada çalışan bürokratların maaşları ile devlete olan 69 trilyonluk kredi borcu ödenebiliyor. Bütün bunlar için "para var", ama işçilere ödeme yapılması sözkonusu olunca para olmuyor! Sorun paranın olup olmaması değildir. Bu, Çukobirlik işçisine yönelik saldırıları yoğunlaştırmak için ileri sürülen bir bahanedir.

İşverenin bu tutumu işçilerde belli bir tepki ve öfke yarattı. Sendika yöneticileri, işçilerden gelen baskı sonucunda 9 Kasım'da direniş çağrısı yapmak zorunda kaldılar ve ücretler ödeninceye kadar eylemin devam edeceğini açıkladılar. İki buçuk gün süren eylem, hiçbir kazanım elde edilmeden sendikacıların yeni bir ihanetiyle bitirildi.

İşçiler eylemden kısa bir süre sonra maaşların ve geriye dönük hakların ödeneceğini düşünüyorlardı. Bu nedenle sendikacıların eylemi bitirmesi başlangıçta sessiz bir onay gördü. Ancak kısa bir sürede bunun boş bir hayal olduğunu gördüler. İşveren saldırıyı sürdürdü. Maaşlar ve geriye dönük haklar yine ödenmedi. Sendika yöneticileri bunu da sessizlikle karşıladılar. Budan cesaret alan işveren para olmazsa bir kaç ay maaş ödeyemeyebileceğini söylüyor. Sendika yöneticileri ise sessizlik içinde ihanetlerine devam ediyorlar.

Bu saldırının geri püskürtülememesinin en önemli nedeni, sendikal ihanet ve eylem sırasında işçilerin sendika yöneticileri hakkında besledikleri boş hayallerdir. Bu, eylemin sonuna kadar sürdürülmesinde belli bir kararsızlığa yol açtı. Oysa eylem saldırıların kesin bir şekilde püskürtülmesine kadar devam ettirilmeliydi.

Biz bu sürece müdahale etmeye çalıştık. Yürüttüğümüz sözlü propaganda ile işçileri sendikal ihanet konusunda uyardık. Direnişin hakların alınmasına kadar sürdürülmesinin özel bir önem taşıdığını, eylem saldırıların geri püskürtülmesiyle sonuçlanmazsa, bunun çok daha kapsamlı saldırıların önünü açacağını ifade ettik. Sendikaya gelen işçilerle çeşitli tartışmalar yürüttük. Eyleme zamanında bir bildiriyle müdahale edemedik, fakat eylem sürecinde, eylemi ve sonrası muhtemel gelişmeleri değerlendiren bir bildiri dağıttık. Şimdi ise hem sendikal ihanetin önüne set çekecek ve hem de fabrikadaki örgütsüzlüğü giderecek bir örgütlenme aracı yaratmaya çalışıyoruz.

Cevahir/Adana

Türk-İş Kurultayı'nda ağalar savaşı

Kazanan bir kez daha düzen oldu

Türk-İş Kurultayı'nı özetleyen görüntüler kısaca şöyleydi.:

MHP'sinden İP'ine, tüm düzen partilerine propaganda olanağı, ama işçilerin polis terörüyle dışarı atılması... Birbirlerini "hainlik", "hırsızlık" ve "yolsuzluk"la suçlayan, silme bürokratlardan oluşan bir temsilciler topluluğu... Sadece küfür, tekme, tokat ve yumrukların diliyle anlaşan bir asalaklar güruhu... Bu görüntüleriyle kurultay, burjuva meclis ahırının tam bir kopyasıydı.

Kurultayda, genel seçimlerin öngününe rastlaması dolayısıyla, politik eğilimlerin ortaya serilmesi kaçınılmaz oldu. Hangi burjuva partiyle ilişkili olduğu zaten bilinenler yanında, çeşitli partilerden adaylık kuyruğuna girenler de bu vesileyle düzen partileriyle ilişkilerini açıkladılar. Kurultayı'ndan önce adaylığı açıklanan bürokrat sayısı, sadece 4 düzen partisi için (ANAP, DYP, CHP, DSP) 26 idi.

Gerek seçimler için bir burjuva partide yeralan bürokratlar, gerekse de kurultay boyunca yaşanan gelişmeler, Türk-İş'in bir düzen kurumu olduğunun bir kez daha tescilinden başka bir şey değildi. Aslında bunun en "anlamlı" ifadesi, Meral'in kapanış konuşmasında bulunmaktaydı:

"Bir düzenin askere, polise ne kadar ihtiyacı varsa, Türk-İş'e de o kadar ihtiyacı vardır."

Türkiye işçi sınıfı bu sözleri zihninin bir kenarına iyice kazımalıdır. Düzene hizmetin bundan daha açık, bundan daha iğrenç bir itirafı bulunamaz. İşçi sendikalarının sermaye tarafından nasıl kuşatıldığı, daha doğru bir ifadeyle nasıl içten fethedildiği artık görülmelidir.

Türk-İş'in bugünkü yapısı, emek ve insanlık düşmanı '80 darbecilerinin yasalarıyla iyiden iyiye geliştirilip pekiştirilen bir yapıdır. Bunu değiştirmenin güçlükleri bilinmektedir. Bu bürokratik yapıya karşı mücadele, düzene karşı yürütülen mücadelenin bir parçası olarak ele alınmak durumundadır. Bu mücadelenin bir yönü "hain bürokratların sendikalardan defedilmesi" ise, diğer yönünü düzen içi sendikaları ortaya çıkaran iş ve sendika yasalarının kaldırılması oluşturur. Delege seçimlerindek tüm burjuva ayak oyunlarına karşın bir sendikanın yönetimine sınıftan yana birileri getirilebilse bile, bu sendika, yasaları çiğnemeden sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına cevap veremez. Örneğin, dönemin en yakıcı ihtiyaçlarından biri olan sınıf dayanışması, bugün ancak yasadışı eylemlerle sağlanabilir. Bir yandan "sınıftan yana" olduğunu iddia ederken, diğer yandan her eylem önerisinin karşısına yasaları koyan kimi "dürüst" sendikacıların temel açmazlarından biri de budur. Onlar, liberal-reformist politikaları gereği, sınıfa, sınıfın meşru eylem gücüne güveneceklerine, düzenin ve yasaların gücü karşısında boyun eğmekte, sınıfa da çoğu kere bunu vaaz etmektedirler.

Alt ve orta kademe sendika bürokratları, bugünkü titreklikleriyle, Türk-İş'in bürokratik yapısına karşı mücadelenin önünü açamazlar. Nitekim son kurultayda işçi sınıfına gösterdikleri yolun nasıl bir çıkmaz olduğu bir kez daha görülmüştür. Onlar, bürokratik kasta karşı işçi sınıfıyla, sınıfın mücadele gücüyle birleşeceklerine bürokratlardan bürokrat beğenmeyi yeğlemişler, sonuçta seslerini bile duyuramadan kurultaydan dönmüşlerdir. Oysa bu kurultayın üzerinde bir sınıf rüzgarı estirmek de mümkün olabilirdi. Bu üç sendika kurultaya üyeleriyle katılabilirdi. Bir kaç yüz mevsimlik işçiyi polis gücüyle salondan attıran bürokratların yüzünün ne renk aldığı o zaman görülecekti. Faşist sendika ve iş yasalarının iptalini isteyen, bürokratlar kurultayını protesto eden gösteriler düzenlenebilirdi. Sendika bürokrasisine karşı mücadele sadece kapalı salon konuşmalarıyla, basın açıklamalarıyla yürütülemez. İşçi sınıfı bu doğrultuda mücadeleye sevkedilmedikçe, söylenecek tüm sözler havada kalmaya mahkumdur.

Türk-İş Kurultayı burjuvazinin kazanımıyla sonuçlandı. İşçi sınıfı, seçimler sonrası süreçte daha da yoğunlaşacak saldırıları, bir kez daha yeminli hainlerin yönetimindeki sendikalarla, yani silahsız olarak göğüslemek durumunda kalacaktır. Bu koşullarda, sınıf bilinçli işçilere ve emekçilere daha ağır görevler ve sorumluluklar düşmektedir. İşçi sınıfının birliğini sağlayacak, mücadelesini yükseltecek devrimci bir öncünün, ihtilalci bir sınıf partisinin bir an önce örgütlenmesi için komünistlerle elele vermek. Hareketin önündeki çözücü halka budur.

Küçükçekmece direnişinin dersleri

Küçükçekmece Belediyesi işçilerinin direnişi, 33. gününde, işverenle yapılan anlaşma sonucunda sona ermişti.

Anlaşma maddelerine bakıldığında direniş zaferle sonuçlanmıştır. Fakat anlaşmaya kağıt üzerinden değil de sınıf mücadelesinin sancılı seyrinden ve deneyimlerinden bakıldığında, direnişin ekonomik plandaki zaferini ilan etmek için henüz erkendir. Zira ödenmesi vaadedilen ilk taksit seçimler sonrasındadır. Seçimler sonrasında birikmiş alacakların ödenmesi bir yana, yeni tensikatların gündeme gelmemesinin hiç bir güvencesi yoktur. Bu noktada işçilerin kötü bir oyuna getirilmiş olabilecekleri ihtimali ağır basmaktadır.

Ekonomik plandaki kazanımlar henüz tartışmalı görünmekle birlikte, direnişin politik plandaki kazanımları hiç de küçümsenecek boyutlarda değildir. Bilinç ve deneyim alanında önemli birikimler sağlanmıştır. Herşeyden önce, sınıfın birliğinin ve dayanışmasının kritik önemi ve muazzam gücü bilince çıkmıştır. İşçiler direnişlerinin pek çok alanındaki zaaf noktalarını ve boşluklarını görmeye başlamışlardır. İşverenle yapılan anlaşmaya kuşkulu yaklaşmaktadırlar ki, bu çok önemlidir. Eğer pratik önlemleri hemen alınır ve hazırlıklara hemen başlanırsa, kendilerine oynanan oyunları boşa çıkarmaları güç olmayacaktır.

Öte yandan, direnişin toplu bir muhasebesinin yapılması, zaaf noktalarının ve zayıflık alanlarının irdelenmesi, başka bazı politik açıklıklara ulaşılmasını sağlayacaktır. Kazanımların ve deneyimlerin bilince çıkmasını kolaylaştıracaktır. Sınıf mücadelesi alanında en büyük kazanım, geçmiş mücadele deneyimlerini ve yenilgi derslerini bilince çıkarabilmek, yeni kavgalara bu bilinç açıklığı ve deneyimlerin ışığında daha üst düzeyde hazırlanabilmektir.

İşçiler arkadaşlarının işten atılması üzerine anında toplu bir direnişe geçtiler. "122 işçinin değil, 950 işçinin atıldığını varsayarak direnişe geçtiklerini" açıklayarak, kararlılıklarını sergilediler. Ne var ki, direnme kararlılığı içinde olmak ile bunun pratik gereklerini yerine getirmek aynı şey değildi. Kararlı bir direniş hattı örmek gerekiyordu. İşten atılmalar karşısında geliştirilen blok direniş, kozların kesin bir biçimde paylaşılacağı dişe diş bir mücadele safhası anlamına geliyordu, İşveren buna uygun bir bilinçle hareket etmiş, direnişi kırmak için her türlü yolu denemiştir. Taşeron aracılığıyla çöpleri toplayarak, polis aracılığıyla iş makinalarına el koyarak direnişi fiilen boşa çıkarmak için elinden geleni yapmıştır. Burjuva basın aracılığıyla işçilerin taleplerini çarpıtmış, böylece işçilerle halkı karşı karşıya getirmeye çalışmıştır.

Peki sermaye cephesi işi bu denli sıkı tutarken, işçilerin cephesinde durum neydi?

Küçükçekmece işçilerinin direnişi başlangıçta pek çok avantaj ve üstünlüğe sahipti. Herşeyden önce, işverenin saldırısı karşısında daha baştan birbirlerine kenetlenerek toplu bir direnişe geçmeleri çok önemli bir avantajdı. Zira bu direnişi kazanabilmenin temel bir önkoşulu idi. Öte yandan, oluşturulan direniş komitesi, direnişi işçilerin inisiyatifinde geliştirmek, dolayısıyla başarısını güvencelemek bakımından bir diğer önemli koşuldu. Direniş başlangıçta bu iki avantaja da sahipti.

Ayrıca işçiler ekonomik talepler ekseninde eyleme geçmiş olsalar da, direniş politik bir atmosferi hep taşımıştır. Toplumsal-siyasal sorunlar canlı tartışmalara konu olabilmiş, devrimci-sosyalist basınla ve komünistlerle sıcak ilişkiler kurulabilmiştir.

Fakat tüm bunlara rağmen işçiler kararlı bir direniş hattı örmeyi başaramamışlardır. Direnişin kesin başarısı için hayati önem taşıyan bir dizi alan gerekli sağlamlıkta tutulamamış, gevşek bırakılmıştır.

En temel zaaflar örgütlenme ve eylemlilik alanlarında yaşanmıştır. Direniş, topluca iş bırakmakla yetinilen bir eylemlilik içine sıkışıp kalmıştır. Oysa ki, gösterilerle, yürüyüşlerle, halk desteğini örgütleme çalışmalarıyla vb., kararlı bir biçimde hayata geçirilecek bir eylem çizgisi izlemek gerekiyordu. Bu ancak direniş birinci ayına ulaştığında gündeme alınmıştır. Fakat tam da bu süreçte sendika-işveren işbirliği ile direniş bitirilmiştir.

Direnişin en temel zaafı, sendikadan

beklentiler üzerinden bir beklemecilik içine girmek olmuştur. İşçiler kuşkusuz sendika karşısında tümüyle edilgen bir konumda değillerdi. Sendikaya ihtiyatla ve eleştirel yaklaşıyorlardı. Sendikanın gerekli tutumu almaması, direnişe ilgi göstermemesi, işçilerin yoğun eleştirilerine ve tepkilerine neden oluyordu. Bunun altında kötü bir uzlaşma kokusu alan işçi sayısı oldukça kabarıktı. Tartışma ve toplantılarda "DİSK'in eski DİSK olmadığı" pek çok işçi tarafından dile getirilmekteydi.

Ne var ki, sendikaya yönelik bütün eleştiriler tepki sınırlarını aşamamıştır. Sendikayı sorumluluklarına davet etmekle yetinilmiştir. Eğer sorun sendika yönetimlerini eleştirmekle, onları sorumluluklarına davet etmekle çözülecek denli basit olsaydı, sendikaları sınıfın gerçek anlamda kavga örgütleri, mücadele ve örgütlenme merkezleri haline getirmek hiç de güç olmazdı. İşçiler cephesinden sorumluluklar, salt eleştirilere ve protestolara indirgenemeyecek kadar önemli ve ağırdır. Özellikle öncü işçilere büyük görevler düşmektedir. Sorunun bir parçası sendikanın bürokratik çarkı ve işçiye yabancılaşmış yüzü ise, diğer parçası da sendikalar üzerinde hakimiyet kuramayan, yaptırım gücü ortaya koyamayan işçiler cephesidir.

Yapılması gereken eleştirileri yaptırım gücüyle birleştirmektir. Taban basıncını harekete geçirmektir. Tabanın kararlı ve ısrarlı basıncı uygulanmaksızın, bunun için taban örgütlü bir tarzda harekete geçirilmeksizin, salt eleştirilerle sendika üzerinde yaptırım gücü oluşturulamaz. Sendika yönetiminin uzlaşmacı ve kaçak tavrı apaçık ortadayken, onların sorumluluklarını yerine getireceğini sanmak fazlasıyla iyimserliktir.

Son süreçte işçiler sendikaya yönelik basınçlarını yoğunlaştırmışlar ve somut bir eylem takvimi belirlenmesini ısrarla talep etmişlerdir. Sendika ise işçilere "üst düzeyde görüşmeler yapıldığı" gerekçesiyle bir kez daha "beklemelerini" ve "sükuneti" telkin etmiştir. Bu oyalama manevraları yoğun tepkilere ve hararetli tartışmalara yolaçtığı halde, işçiler inisiyatifi ellerine almak yerine, toplantılardan çıkacak kararları bekleme yoluna gitmişlerdir. Bu ise göz göre göre ihanet manevralarına seyirci olmak anlamına geliyordu.

Hem inisiyatifi elde tutmak, hem de sendikayı etkin bir biçimde harekete geçirmek nasıl olanaklı olacaktı? Direniş komitesi direnişin fiili örgütleyicisi ve önderi haline getirilerek bu başarılabilirdi. Bütün işçiler eylem komitesi etrafında kenetlendiğinde, talepler ile eylem biçimleri somut bir takvim olarak sendikaya dayatıldığında, sendika bürokratları şöyle ya da böyle bir tutum almak zorunda kalacaklardı. Ya işçilerin kararlılığı karşısında yaptırım gücüne boyun eğecekler, ya da sahte maskelerini indirmek zorunda kalacaklardı. Ne var ki direnişin bu en sıkı tutulması gereken noktalarında gevşek davranılmış, en sağlam tutulması, sımsıkı örülmesi gereken hatlar zayıf bırakılmıştır.

Direniş mesai saatleri içinde yürütülmüştür. Akşamları ve hafta sonları direniş yeri terkedilmiştir. Bu daha baştan sağlam bir direniş hattının örülmesini sakatlamıştır. Komünistlerin, bir direniş çadırının kurulması ve direniş alanının terkedilmemesi gerektiği doğrultusundaki önerileri karşılık bulamamıştır.

Bu sorunun bir diğer boyutu ise, çevre fabrika ve işyerlerinden destek almaya dönük çalışmanın örgütlenmesi alanında ortaya çıkmıştır. Direniş mesai saatleri içinde sürdürüldüğü için, bir çok fabrikadan örgütlenmeye çalışılan dayanışma ziyaretleri sırf bu nedenle yapılamamıştır. İşçiler diğer belediyelerdeki sınıf kardeşlerinin desteğini örgütlemek için de yeterli çabayı sergilememişlerdir.

Eylem sürecinde halkla gerekli diyaloğun kurulamaması direnişin bir diğer zaaf alanıdır. Başlangıçta çevre esnafının ve semt halkının verdiği desteğin çöplerin birikmesiyle birlikte zayıflamaya başlaması, bunun önemini anlatmaktadır.

Devrimci-sosyalist basının ve kimi demokratik kitle örgütlerinin girişimleri işçilere belli bir itilim kazandırmıştır. Fakat bunu pekiştirmek ve yaygınlaştırmak için fazla bir çaba sarfedilmemiştir. Oysa, sermaye cephesinin her koldan yürüttüğü saldırıları karşısında, emek cephesinin her imkanı zorlayarak birleşik bir direniş platformu yaratması büyük bir önem taşımaktadır,

Ama direnişin en temel zaafı, saldırının politik yönünün gereğince görülememesi

(Devamı s.11'de)

Tekstil işkolunda örgütlenme sorunları

Sendikal örgütlenme tekstil işkolunun özel sektör kesiminde sözü edilmeyecek denli cılızdır. Sendikanın örgütlü olduğu işletmelerde ise (ister TEKSİF, ister DİSK-Tekstil-İş, isterse de Hak-İş'e bağlı ÖZİPLİK-İŞ) varlığı ile yokluğu belli değildir. Kapitalistlerin ise, "sendikayı yaşatmamak için gerekirse fabrikayı kapatırım" yollu tehditlerini gerektiğinde hayata geçirdiklerini biliyoruz. TEKSİF'in örgütlü olduğu kimi işyerlerinde ise, işveren her yeni işçinin eline bir sendikaya üye formu tutuşturmaktadır. Sendikanın işçilerin değil, ama işverenin hizmetinde olduğunun bundan daha açık bir kanıtı olamaz.

Tekstil, kapitalizmin barbar niteliğinin kendisini en açık, en pervasız bir şekilde sergilediği bir işkoludur. Burada sözkonusu olan, yoğun emek sömürüsünün de ötesinde, işçinin kanının emildiği, posasının çıkarıldığı vahşi üretim koşullarıdır.

Hemen bütün işkolunu kapsayan özgül sorunları şöyle sıralayabiliriz:

* Düşük ücret politikası.

* Ağır mesailer.

* Yoğun baskılar. Bu üç faktör, aynı zamanda, işverenin tensikata başvurmadan işçilerin kendi istekleriyle işten ayrılmalarını sağlayan yöntemler olmaktadır.

* Eşitsiz ücret politikası: Tekstil işkolunda "sınıflandırma" ve üretime göre ücret politikası, prim sistemi şeklinde uygulanmaktadır. Bu uygulamanın temelinde ise, işçiler arasında rekabeti körüklemek ve böylece sınıfın birliğini dağıtmak politikası yatmaktadır.

* Sosyal haklar hem göstermelik düzeydedir ve hem de hem tırpanlanıyor.

Sigorta primlerinin az ödenmesi (gerçek ücretlerin altında ödenmesi, bordroların asgari ücretten ödenmesi) çok yaygın bir uygulamadır. Bunun, emeklilikte düşük ücret, işten atıldığında düşük tazminat, vb. ekonomik sonuçları var.

* Zorunlu mesai: Ücretlerin düşüklüğü ve sosyal hakların sınırlılığı, bu sektördeki işçileri zorunlu mesaiye mahkum kılan temel etkenlerdir.

* Maaşların ve avansların zamanında ödenmemesi.

* Cinsel taciz.

* İstihdam azlığı yaratılarak, fazla mesailerle iki kişinin yapabileceği işin bir kişiye yaptırılması.

Öte yandan, işçilerin arasında birbirlerine karşı bölgecilik-mezhepçilik, birbirlerine yapay güvensizlik, eski-yeni işçi ayrımı vb. gibi sınıf bilincini ve sınıf birliğini felce uğratan yaklaşımlar sözkonusudur.

Kısacası; sömürü çarkı hiçbir hak-hukuk tanımaksızın dizginsiz bir şekilde işlemekte, buna karşılık işçiler cephesinde tam bir dağınıklık, örgütsüzlük ve çözümsüzlük hüküm sürmektedir. Bu çarkı biraz olsun dizginleyecek, dişlileri frenleyecek bir mücadele platformundan ve örgütlenme kanallarından dahi yoksundur. Öte yandan, işkolunda sendikal örgütlenmeden yoksunluğun boşluğunu belirli ölçülerde bloke edebilecek örgütlenmeler (işyeri komiteleri vb.) alanında da tam bir boşluk vardır.

Özetle alanda tam bir örgütsüzlük hüküm sürmektedir.

Sermayenin yoğunlaşan ve pervasızlaşan saldırıları ortadaki örgütsüzlük gerçeği ile birleştiğinde, her imkan ve kanalın zorlanarak örgütlenme çalışmasına girişmek ve işyerleri arasında ortak bir mücadele-dayanışma platformunu oluşturmak acilen kendisini dayatan görevler olmaktadır.

Öyleyse bu göreve sahip çıkılmalı ve vakit geçirilmeden omuzlanmalıdır.

* * *

Tekstil işkolunda, aralarında bir bölüm komünist işçinin de bulunduğu 7 farklı fabrikadan bir grup işçi, işkolunun sorunlarını tartışmak ve ortak bir mücadele platformu oluşturmak amacıyla bir araya gelerek bir

toplantı örgütlediler. Üç ayrı işletmeden bir grup işçi ise teknik bir aksamadan dolayı toplantıya katılamadı.

Bir araya gelen işçiler sorunu yukarıda çizilen çerçevede tanımladıktan sonra, neler yapılabileceğini tartıştılar ve şu üç noktada birleştiler:

1- Fabrikalar arasında koordinasyon platformu oluşturmak: Toplantımız bunun ilk adımı olarak tanımlanmıştır. Burada özellikle şu hususa dikkat çekilmiştir. Bu girişim on fabrikayla sınırlı kalmayıp yeni fabrikalara yayılmalıdır ve nicel (işçi katılımı) olarak yaygınlaştırılmalıdır. Girişimin darlaşmasına ve kısırlaşmasına yol açacak davranışlara asla izin verilmemelidir. Bunun yolu ise, ortak platform etrafında irade birliği oluşturmaktan geçmektedir.

2- Bir bülten çıkartmak: Bu bültenin temel fonksiyonları olarak şu iki nokta belirlenmiştir. Birincisi, sorunlarımızı ve deneylerimizi (mücadele ve örgütlenme deneyimlerimizi) birbirimize aktarmak. İkincisi, bu bülteni, işletmeler arasındaki birliğin (ortak mücadele ve örgütlenme platformunun) örülmesinin bir aracı olarak kullanmak.

3- Sermayenin sınıfa yönelik saldırıları karşısında sınıf dayanışmasını örgütlemek için çaba göstermek, direnişteki işçilerle eylemli dayanışma içine girmek. (Bu çerçevede Küçükçekmece Belediyesi işçilerinin direnişine destek örgütlemenin pratik adımları değerlendirilmiştir ve belirlenmiştir: Destek ziyareti örgütlemek, işçilerin direnişini bulunduğumuz fabrikaya, semte/çevremize taşımak.)

Fakat toplantının platformu bu sınırlar içinde kalmamıştır. İşçi sınıfının yüzyüze kaldığı saldırılar ve sorunlar, emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkilerle bağı içinde ele alınmıştır. Sorunun özünde, sınıf mücadelesi sorunu, dolayısıyla sınıfsal iktidar sorunu olduğu tanımlanmıştır. İşçi sınıfının kurtuluşunun sermayeye karşı bağımsız siyasal örgütlenmesi ve mücadelesiyle olanaklı olabileceği ve sınıf bilinçli işçiler olarak tüm çabamızın temelde işçi sınıfının siyasal iktidarı hedefine bağlanması ve hizmet etmesi gerektiği üzerinde kesin bir görüş birliği oluşmuştur.

Sefaköy bölgesinden bir grup komünist işçi
Kasım '95

Küçükçekmece direnişinin dersleri

(Baştarafı s.9'da)

olmuştur. İşverenin/sermayenin saldırılarının Küçükçekmece işçilerinin şahsında ileri bir direniş mevzisini dağıtmayı hedeflediğinden kuşku duymamak gerekiyor. Küçükçekmece direnişinin yenilgisi, sermayeye, mevzi bir savaş kazanmanın ötesinde silahlar verecekti. Sermaye bu direnişi bozguna uğratmanın verdiği moral üstünlükle, daha pervasız yeni saldırılara girişecekti. Tersinden ise, sınıf saflarında moral bir basınç oluşturacaktı. Kağıthane, Eminönü vb. belediye işçilerinin yüzyüze kaldıkları sonuçlar düşünüldüğünde bu çok daha iyi anlaşılacaktır. Fakat ne yazık ki sorunun bu yönü, yalnızca bazı ileri işçiler tarafından kavranmıştır. Onlar ise bu perspektifi işçilerin geniş tabanına maletmeyi başaramamışlardır.

Oysa bugünün Türkiye'sinde, sermayenin ekonomik ve politik saldırıları içiçedir. Ekonomik saldırılar bir dizi politik saldırıyı da beraberinde getirmektedir. İşçilerin ve emekçilerin en sıradan talepleri, karşısında yalnızca işvereni değil, medya aygıtının saldırılarını ve devlet terörünü bulmaktadır. İşçiler bunun anlamı üzerinde iyice düşünmek zorundadırlar.

Görünen odur ki, sermaye ile Küçükçekmece işçileri arasındaki hesap henüz kapanmamıştır. Sermaye seçim sonrasında saldırılarını daha kapsamlı bir biçimde ve tüm işçilere yöneltecektir. Küçükçekmece Belediyesi işçileri saldırıları beklemeden hemen kavga hazırlığına girişmelidirler. Bu güce ve olanaklara fazlasıyla sahiptirler. Deneyimler henüz çok sıcak, dersler çok somuttur. Bu deneyim ve dersler kapsamlı bir biçimde bilince çıkarılıp yarınki kavga bu temel üzerinde yükseltildiğinde, zafer işçilerin olacaktır.

EKİM-Sefaköy Bölge Örgütü

Fransa'da işçi-emekçi fırtınası

Fransa'da üç hafta boyunca yaşamı felce uğratan büyük kitle hareketi ilk safhasını geride bıraktı. İşçilerin, kamu çalışanlarının ve öğrenci gençliğin birleşik eylemi bugün için büyük ölçüde sona ermiş durumda.

Kamu sektörü çalışanlarıyla sınırlı kalmasına rağmen, militan eylemin yarattığı basınç, ülkede eşine az rastlanır bir genel grev havasının egemen olmasına neden oldu. Fransa'yı üç hafta boyunca sarsan ve tüm dünyanın dikkatini bu ülke üzerine çeken bu büyük kitle hareketi, işçi sınıfının başını çekip sürüklediği gerçek bir toplumsal patlamaydı.

Fransız işçilerinin bu militan ve coşkulu çıkışı tüm sermaye dünyasını kaygılı bir huzursuzluğa iterken, çeşitli ülkelerin işçileri ve emekçileri için önemli bir güç ve ilham kaynağı oluşturdu. "Elveda proletarya" gerici argümanlarına ve buna dayalı sistematik burjuva propagandaya etkili bir yeni darbe olurken, marksist-leninistler ve devrimciler için yeni bir moral ve siyasal güç kaynağı oldu.

Fransa'nın ve Avrupa'nın yakın tarihinde benzer çapta bir işçi-emekçi hareketine rastlamak için epeyce gerilere gitmek gerekiyor. Mevcut işçi hareketi akla hemen Mayıs '68 hareketini getiriyorsa da, ciddi bir değerlendirme arada temel nitelikte farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Mayıs '68'de yaşanan büyük patlama, ekonomik genişleme sürecinin dorukta olduğu, toplam işsiz sayısının bir kaç yüzbini geçmediği, işçi sınıfının görece bir politik bilince ve daha iyi bir örgütlülüğe sahip olduğu bir tarihsel bağlamda, bazı toplumsal değerleri hedef alarak patlak vermiş ve esası itibarıyla bir öğrenci gençlik hareketi olmuştu. Hareketin yükselmeye başlamasıyla birlikte taleplerin düzeyi de artmış, işçiler ise öğrencileri desteklemek için harekete geçmişlerdi. Bu rada açılan gedikten yararlanarak köşeye sıkışmış düzenden bazı haklar koparabilmişlerdi.

Günümüzde cereyan eden emekçi hareketi ise, ekonomik bunalımın ortalığı kasıp kavurduğu, yirmi yıldır süregelen dönemde kemer sıkma politikalarının birbirini kovaladığı, milyonlarca insanın işsizliğe mahkum edildiği, kitlelerin politik bilinç düzeyinde büyük bir gerileme yaşandığı, genel anlamda insanların liberalizm dışında bir seçeneğin olabileceğine ihtimal bile vermedikleri bir tarihsel bağlamda patlak vermiştir.

Bu tarihsel konjonktür farklılığının yanısıra hesaba katılması gereken ikinci bir temel farklılık ise, hareketin sınıfsal yapısıdır. Politik bilinç düzeyleri Mayıs '68'e kıyasla oldukça geri olmasına rağmen, eylemin taleplerini formüle eden, kitleleri harekete geçiren ve yönlendiren, eylemi genişleten ve sonuçlandıran güç, başından sonuna kadar işçilerin kendileri olmuşlardır. İşçilerin ayağa kalkmalarıyla, birlikte sendika şeflerinin hareket alanları daralmıştır. Eylem süresince sendikalar abandan gelen basınç doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmışlardır.

Aynı zaman kesiti içinde eylemde olan öğrenci gençlik, Mayıs '68'de yaşanandan tümüyle farklı olarak, emekçi hareketini etkilemek ya da onu gölgede bırakmak bir yana, ondan cesaret ve destek almanın yollarını aradı. İşçilerle ittifak kurmak ve dayanışma içinde hareket etmek için çaba sarfetti. Ama topluma egemen olan genel politik gerilik öğrenci gençliği de kapsadığı içindir ki, bu girişimler umulan sonuçları doğurmadı. Hükümet bir işçi-emekçi-öğrenci ittifakının harekete kazandıracağı ivmenin, yaratacağı militan dinamiğin sonuçlarından haklı olarak fazlasıyla korktu. Bu nedenle bir yandan öğrencilere tavizler verirken, öte yandan da öğrenci hareketini bölmeye özel bir önem verdi.

Yine günümüzdeki işçi-emekçi eylemi Mayıs '68'le kıyaslanarak değerlendirildiğinde, akla gelen bir başka faktör ise, burjuva aydınlarının tavrıdır. Mayıs '68'de, "solcu" geçinen burjuva aydınları hareketin başına çöreklenmede büyük bir tezcanlılık göstermişlerdi. Günümüzde Fransız burjuvazisinin en gözde kalemşörleri, sonraki dönemde düzenin hizmetine sundukları parlak kariyerlerini, tam da Mayıs '68'de topladıkları parsalara borçludurlar. Bugün işçi hareketini

kırmak için seferber olan ve imza kampanyalarıyla hükümeti destekleyen aydınların önemli bir bölümü, '68 soyundan gelmektedir. Bugünkü görkemli işçi hareketi aydınlardan herhangi bir güç almamış, tersine, yarattığı coşku ve sarsıntı sayesinde, hala sol eğilimli olmayı sürdürenler üzerindeki ölü toprağını bir parça silkelemiştir.

İşçilerin kendi öz güçlerine ve kararlılıklarına dayanarak gelişen bu eylemde hesaba katılması gereken bir diğer faktör de, sendika bürokrasisinin konumu ve rolüdür. Sermaye düzeninin ultra liberalleşmede attığı her adım, konumlarını emekçilere borçlu olan sendika bürokratlarının çıkarlarını da zedelemektedir. Burjuva düzen ile sendika bürokrasisi arasında beliren bu çelişkiye bir de emekçi tabanından gelen baskı eklenince, bu sendika bürokrasisinin bir kesimini emekçilerden yana tavır almaya zorluyor. Bazı iğrenç örnekler dışında tutulursa, ortaya, emekçilerin direnişine olumlu bir ivme katan, bir geçici çıkar birliği çıkıyor.

Eylemin bugünkü şekliyle sonuçlanış nedenine gelince. Bu, devrimci bir önderliğin, somutta komünist bir işçi sınıfı partisinin yokluğundan başka bir şey değildir. Emekçiler, eylemin başlangıç noktasından sonuçlanma aşamasına kadar, azim ve kararlılıklarından bir şey kaybetmeden dayandılar. Fransa'da ücretle çalışanların onda dokuzunun her aybaşında mali sıkıntı çektikleri ve grevde geçen günlerin karşılığında ücretlerin ödenmediği, bu arada sendikaların kasalarından işçilere herhangi bir mali yardımın yapılmadığı da düşünüldüğünde, gösterilen kararlılığın düzeyi daha rahat anlaşılabilir. Bu kararlılık nedeniyledir ki, Fransız halkı, özellikle eylemin başını çeken devlet demiryolları işçilerinin kortejlerini kaldırımlardan ya da evlerin pencerelerinden alkış yağmuruna tutarak içten bir saygıyla selamlamıştır eylem boyunca.

Eylemin hızından hiçbir şey kaybetmeden, üstelik güçlenerek bu safhayı tamamlaması, işçilerin önüne, ya kısmi tavzilerle yetinilerek geri çekilmek, ya da eyleme daha açık bir politik kimlik vererek radikalleşmek, ileriye sıçramak ikilemini çıkardı. Ülkede harekete politik bir önderlik sunacak bir örgütün olmayışı koşullarında, işçilerin sendika bürokrasisine dayanarak ilerlemeye çalışmaları, eylemin ufkunu daralttı. Gelinen aşamada sonuçlandırılmasından başka bir seçenek bırakmadı.

Bu arada, bazı sendikacılar ile doğal işçi önderlerinin, işçilerin politik bir önderlikten yoksun oldukları bir ortamda, bu çaptaki bir eylemi hangi aşamaya kadar götürebilecekleri de ortaya çıktı. İşçilerin kararlılığıyla burjuvuva düzenin korku ile karışık katılığı arasına sıkışıp kalan gönülsüz sendika bürokratları da, durumu şimdilik kurtarmış olmalarına rağmen, iyice yıpranmış oldular.

Nesnel olarak bağrında burjuva düzenle karşı karşıya gelmeye hazır dinamikler barındıran, toplumun ezici bir çoğunluğunun sempati ile baktığı, destek vermeye çalıştığı, hayatın felce uğramasından doğan güçlükleri anlayışla karşıladığı, grev aleyhtarı gösterilerin birkaç yüz kişiyi zar-zor biraraya toparlayabildikleri bir ortamda, işçi hareketinin belli kazanımlarla yetinerek geri çekilmesini, örgütlü bir devrimci önderliğin yokluğundan başka bir nedene dayandırmak olanaksızdır.

* * *

Böyle bir ortamda ve bu koşullarda patlak vererek başlayan, gelişen ve üç hafta gibi uzun bir süre gücünden hiçbir şey kaybetmeden devam ettikten sonra sonuçlanan işçi hareketi, hiç abartmaksızm söylenebilir ki, Fransa'daki sınıf mücadelesinde yeni bir dönem başlatmıştır. Bu yeni dönemin anlamı ve önemi, ülkede emek-sermaye çelişkileri bağlamında bir dönüm noktası olan bu eylemin emekçilere sağladığı kazanımlar üzerinden daha iyi değerlendirilebilir.

Emekçilerin bu eylem sonucu elde ettikleri kazanımları iki kategoriye ayrırak eylemin bilançosunu yapmak mümkündür.

İşçilerin bu eylem sayesinde elde ettikleri kazanımların ilki ve kuşkusuz tali önemde olanı, sorunun maddi kazanımlar boyutudur. Eylem sayesinde Juppe'nin emeğe saldırı planı kalbura çevrildi. Hükümet apar topar hazırladığı reform paketiyle, yirmi yıldır aralıksız uygulanan kemer sıkma politikalarının posası çıkmış bir yeni versiyonunu daha dayatmak istemişti. Emekçilerin öfkesinin taşmasına neden olan bu paketin iki temel projesinden biri, kamu işletmelerinde (özellikle de devlet demir yollarında) çalışan emekçilerin

statülerini özel sektör standartlarına uyarlayarak, bu işletmeleri ilerde gündeme gelecek bir özelleştirme hareketine hazırlamaktı. İkincisi ise, başta işçiler olmak üzere toplumun tümünü yakından ilgilendiren sağlık politikasında öngörülen, ama uygulanmasına ilk etapta sosyal sigortalar kurumunda başlatılması planlanan değişikliklerdi.

Eylemi kamu işletmeleri çalışanlarının başlatması, bunlara memurların da katılması, ama özel sektörün dışta kalması nedeniyle, hükümetin reform paketinin ilk bölümünden vazgeçti. Yani kamu işletmeleri ve çalışanlarının statüsünde değişiklik öngören projeyi feda ederek, sosyal sigortalar kurumu ile ilgili olanı kurtardı.

Sonuç olarak, mücadelenin başını çeken devlet demir yolu işçileri, hükümetin projesini tuz buz ederek bu kavgadan en kazançlı çıkanlar oldular. Artık devlet, uzun bir süre için, ne kamu işletmelerinin yapısına, ne de bu sektörlerde çalışan emekçilerin emeklilik, prim vb. haklarına dokunmaya cesaret edebilecektir.

Hemen eklemek gerekir ki, bu, genel planda düşünüldüğünde, emekçiler açısından köklü ve kalıcı bir kazanımı ifade etmemektedir. Çünkü aynı çaptaki geçmiş örnekler de gösteriyor ki, hükümetin reform paketini parça parça ama sonuçta toptan geri çekmesi, nihayetinde bir ertelemedir. Emekçi öfkesinin dinmesiyle, burjuvazi bu deneyimden dersler de çıkararak, öngördüğü reformları toplu bir tepki yaratmayacak daha sinsi yöntemlerle yeniden gündeme getirecektir. Salt bu nedenle gerektiğinde bir hükümet değişikliğini de göze alacaktır. Dolayısıyla işçi ve emekçilerin bu kazanımları kalıcı kazanımlar olmaktan uzaktır.

Kuşkusuz eylemin asıl önemli kazanımı, emekçilerin elde ettikleri ücret zammı, emeklilik güvencesi vb. maddi değerlerle kıyaslanamayacak kadar etkili olanı, manevi silahlar olmuştur. Bu bağlamda söylenecek çok şey olmakla birlikte, şimdilik kısaca şunlar söylenebilir.

Herşeyden önce, Fransız emekçilerinin üç hafta boyunca verdikleri kavga, ekonomik krizin başlangıcı olan '70'li yıllardan bugüne uzanan 20 yıllık süreçte bir istisnadır. Ama aynı zamanda bu tür eylemlerin bir istisna olmaktan çıkacağı bir sürecin de önünü açmış bulunuyor. Bunu belirtirken, ne yalnızca Fransa'yı ne de eylemin görünen yönünü kıstas alıyoruz. Eylem Fransa'da yaşanmıştır ve kuşkusuz ki etkileri ilkin bu toplumda hissedilecektir. Fakat bu etkinin Fransa'nın sınırlarını aşacağı her türlü tartışmanın ötesindedir. Açılan gedik başka ülkelerin emekçilerine yol gösterecek, cesaret verecek niteliktedir. Belçika ve İtalya'da bu daha şimdiden hissedilmektedir. Belçika işçiler yeni bir güçle şimdiden harekete geçmişlerdir. Onları öteki ülkelerin işçileri izleyecektir.

Zira, yükseltilen somut taleplerin kendisi değil, sorunun arka planıdır asıl önemli olan. Direnişçi Fransız işçileri taleplerini formüle ederlerken, somut bir biçimde ifade edemeseler de, aslında yirmi yıldır birbirini izleyen kemer sıkma politikalarına, işsizliğin çığ gibi büyümesine yolaçan ekonomi politikalarına, yani liberalizme, liberalizmin ultrasını Avrupa'da uygulamayı öngören Maastrich Anlaşmasına karşı çıkmaktadırlar. Tam da bu nedenle, işçiler sokaklarda tali dediğimiz talepleri haykırırlarken, *Le Monde* gibi işçi düşmanı bir gazete, eylemi "küreselleşmeye karşı patlak veren ilk isyan" olarak değerlendirerek sorunun özüne işaret etmiş oldu.

Bu eylemlilik süreci, dev adımlarla ilerleyen teknolojik gelişmelerle birlikte işçi sınıfı üzerine yakılan ağıtlara da bir darbe olmuştur. '80'li yıllara egemen kültürde yerleşik bir yer işgal eden anlayışa göre, teknolojik gelişme üretim sürecinin yanısıra toplumun sosyolojik yapısını da temelden değiştiriyor. Emek gücüne gereksinim giderek tali plana düşüyor, dolayısıyla işçi sınıfının sonu hazırlanıyor. Bu gerici burjuva şarlatanlıklar, dönekliğin yaygın ideolojik argümanları olarak iş gördü yıllarca. İleri bir kapitalist ülke olan Fransa'nın işçi sınıfı, herşeyden önce bir kaç günlük eylemleriyle, bu tür fantazilerin gerçeklere ne kadar tekabül ettiğini ortaya koydu.

Bugüne kadar Fransa'da sağcı ve solcu hükümetler nöbetleşe olarak sayısı belirsiz kemer sıkma politikası uyguladılar. Bu saldırılara karşı bugüne kadar emek cephesinden topyekün bir direniş yükseltilmedi. İlk hedef alınan emekçi kesimleri sokaklara

döküldüler, ama diğerleri sıra henüz kendilerine gelmediği için sessiz kaldılar. Sonuçta emekçiler toptan kaybettiler. Bir avuç insan rantiyeleşirken, ücretlilerin onda dokuzu geçim sıkıntısıyla yüzyüze kaldı.

Juppe hükümetinin kemer sıkma politikasına ilk kez işçiler ve emekçiler bu eylemleriyle toptan hayır dediler. Bu red yalnızca greve gidenlerin, sokaklara dökülenlerin reddi değildir. En ikiyüzlü burjuva gözlemciler bile, kamuoyu araştırmalarının sonuçlarını değerlendirirlerken, Fransız'daki yoksul ve dar gelirli emekçi katmanların, doğrudan eyleme katılmamış olsalar bile, grevcilerden yana tavır aldıklarını, eylemi desteklediklerini, dolayısıyla yürürlükteki ekonomik politikayı reddettiklerini itiraf ediyorlar. Bir başka kamuoyu araştırmasının sonuçlarına göre, aylık geliri 20 bir frangın altında olan (asgari ücret 5 bin frank) ücretli kesimin de, farklı nedenlerden dolayı da olsa, greve sempati ile baktığını göstermektedir. Bu olgudan hareketle yeni bir kavram kullanılmaya başlandı. Aktif bir biçimde eyleme katılmadığı halde grevcilerin taleplerini destekleyen, fırsat buldukça sokak gösterilerine katılan kesimi de kapsayan bir değerlendirme yapılarak, grevcilere bir de "vekaleten grev yapma" misyonunun yüklendiği, dolayısıyla temsiliyet oranlarının kendileriyle sınırlı olmadığı ileri sürülüyor.

Diğer bir kazanım ise, emekçilerin bu eylemlilik sürecinde yeniden kendi güçlerine duymaya başladıkları güvendir. Uzun dönem sessiz kalan, sonu gelmeyen saldırılar karşısında hep geri çekilen, dolayısıyla sinmiş ve aşağılanan bir konuma gelmiş olan işçiler, ayağa kalktıkları andan itibaren toplumda tüm dikkatlerin odağı oldular. Geçmişte çöpler toplanmadığı zaman hizmetçiden ya da kapıcıdan fırça yiyen işçiler, bugün Bordo'da belediye sarayının kapısına yığılan çöplerden dolayı halk tarafından alkışlarla karşılanıyorlar.

Eylemin işçilere kazandırdığı öz güven, cesaret ve geniş kitle desteği, bir de kazanımın esasını oluşturan bilinçle taçlanmış oldu. İnsanlar nasıl yaşıyorlarsa öyle düşünürler! Kapitalizmin, sömürünün dozunu artmasına paralel olarak, işçi ve emekçileri nasıl yozlaştırdığı ve yabancılaştırdığı biliniyor. Fransa'da bir işçinin günlük yaşamını özetlemek kolaydır. Fransız işçisinin iş saatleri dahilinde yanibaşındaki arkadaşına neredeyse merhaba diyecek zamanı yoktur. Üretim sürecinin hızlandırılmasındaki temel amaç işçiler arasındaki diyaloğu kesmektir. Bu işçi tipi ezici bir çoğunluğu temsil ediyor. İşçiler iş saatleri dışında televizyon seyrederler, birahaneye giderler, şarap içerler ve hafta sonlarını at yarışı oynanan kahvehanelerde geçirirler.

Eylemlilik süreci bu uyuşukluğu kırdı ve öyle bir ortam yarattı ki, ülkenin ekonomik sorunları, bu sorunların uluslararası kaynakları, bunalımın nedenleri, burjuvazinin önerdiği reçeteler vb. tartışıldı. CGT Genel Sekreteri, *"İşçilerin işyerlerinde birbirleriyle konuşmaya zamanları, dolayısıyla hakları yoktur. Bir kaç haftadır doyasıya tartışıyorlar. Bu bile başlı başına bir kazanım"* derken, bu gerçeğe parmak basıyordu. Bir işçi daha özlü bir ifadeyle şunları söylüyordu: *"Eğer biz insanları düşünmeye zorlamayı başardıysak, bu demektir ki taleplerimizin çok ötesinde kazanımlar elde ettik."*

İşçi sınıfının eylem alanlarında kendi içinde kaynaşması; karşı karışa kaldıkları sorunları günler boyu geceli gündüzle ve çoğu kez aileleriyle birarada çadırlarda ve işyerlerinde tartışmaları; sokaklarda, pazarlarda hatta otoyollarında bile bildiri dağıtarak mücadelelerinin haklılığını anlatmaları tüm ülkeyi kısa sürede bir tartışma sürecine soktu. Sokaktaki insanlar artık adet olduğu üzere söze hava durumu ile değil, grevin haklılığı ve demiryolları işçilerinin kazanması temennisi ile başlıyorlar. Bu, eylemin toplumda yarattığı sarsıntının boyutunu, işçi sınıfının ağırlığını koymasıyla birlikte toplumun çehresinin nasıl değiştiğini ortaya koyuyor.

Sonuç olarak, Fransa'nın en batakhane kenti sayılan Marsilya'nın sokaklarını bugüne kadar benzerine rastlanmamış dev bir işçi selinin işgal etmesi, kızıl bayraklarla donatması, Enternasyonalle çınlatması; Paris caddelerinde işçilerin Marx'ın dev bir posterini taşımaları, döne döne Enternasyonali haykırmaları ve yürüyüş güzergahları boyunca sevgi gösterileriyle karşılanmaları, tüm bunlar işçi sınıfının en önemli kazanımları olmuştur.

Legal olanakları etkin bir biçimde kullanmalıyız

*"Uzun yıllar süren yeraltı çalışmaları sonucu parti, yasa-dışı çalışmalar konusunda çok büyük bir deneyim birikimi yapmıştır. Başka noktalar için, örneğin yasal olanakların kullanılması konusunda aynı şey söylenemez. Bu noktada parti, **ve özellikle Bolşevikler** yeter ölçüde faal olmamışlardır. Bu olanakların kullanılması için, bu alana, şimdiye dek olduğundan daha fazla dikkat harcanmalı, daha çok çaba gösterilmeli, daha çok girişimde bulunulmalıdır. Yasal olanakları kullanmayı **öğrenmeliyiz**, bu işi yasa-dışı yöntemleri kullanmayı öğrenmeye gösterdiğimiz ölçüde coşku göstererek öğrenmeliyiz."* (Lenin, *Tasfiyecilik Üzerine*, Sol Yayınları, s.42-43)

Bolşevikler'le bizim durumumuz arasında bir özdeşlik yoktur kuşkusuz. Ama yine de Lenin'in burada dile getirdikleri bizi de tanımlamaktadır, bizim için de yol gösterici bir niteliğe sahiptir.

8 yıllık bir siyasal yaşamımız var. Hareketimiz ortaya çıktığı andan itibaren illegal temellere sahip gerçek bir ihtilalci örgüt inşa etme görevini temel önemde bir ilkesel sorun olarak görmüş, bu doğrultuda tasfiyeci legalizme karşı uzlaşmaz bir mücadele yürütmüştür. Yeni bir örgütün ilk köşe taşlarını döşemeden, örgütsel omurgasını oturtmadan ve siyasal kimliğini oluşturmadan legaliteye hesapsızca uzanmasının tehlikelerine önemle dikkat çekmiştir. Daha önemlisi, örgütümüz, illegal örgüt ve yasa-dışı faaliyet sorununun fikir planda temel ilkesel çerçevesini olgunlaştırmakla kalmamış, bunun pratikte maddi karşılığını bulmasına özel bir önem vermiştir.

Yakın zamana kadar çok büyük ölçüde illegal bir faaliyetle sınırlı kaldık. Öncelikle dikkatimizi bu faaliyetin yol ve yöntemlerini öğrenmek, geliştirmek ve kullanmak üzerinde yoğunlaştırdık. Aynı şekilde legalist-tasfiyeci cereyanlara karşı kararlı ve tavizsiz bir mücadele yürüttük. Faaliyet yürüttüğümüz her alanda yasadışı örgüt birimleri ve çevreler örgütledik, onların eylemini düzenleme ve yönetme konusunda ısrarlı ve inatçı bir çaba gösterdik. Dikkate değer olan, nesnel ve öznel bir dizi elverişsiz koşul ve etkene karşın, örgüt ve tek tek kadrolar olarak, tüm bunları büyük bir çaba ve istekle yapmış olmamızdır. Tüm yetersizliklerine rağmen hareketimiz bu konuda belli bir başarı sağlamıştır. Bütün bunların bir sonucudur ki, örgütümüz gelinen yerde, illegal örgüt ve faaliyet konusunda belli bir düzeye ulaşmayı başarmıştır. Bu temelde yürütülen bir faaliyet içinde şekillenen belli bir kadrosal güç biriktirmiş ve pratik deneyim kazanmıştır.

İllegal örgütsel temeli sürekli güçlendirmek, faaliyetin yol ve yöntemlerini yaratıcı bir biçimde geliştirmek ihtiyacını bir an için bile gözden kaçırmamak koşuluyla, artık illegal çalışmanın hareketimiz için bir mevziye dönüştüğünü söyleyebiliriz.

Ne var ki, bu aynı şeyi legal olanakların kullanılması konusunda söyleyemiyoruz. Diğer etkenler bir yana, hareketimizin iç süreçlerinde ortaya çıkan sorunlar, bu alanda yeterli ölçüde etkin bir çaba ortaya koymamızı engelledi. Deyim yerindeyse, özellikle 3. Genel Konferansımızın sonrasında büyük ölçüde politik yayın üzerinden gerçekleştirilen belli girişimler dışta tutulursa, legal ve yarı-legal imkanlardan yararlanmak bizim için hala da önemli bir sorundur. Örgüt olarak bu alanda hala da az-çok tatmin edici bir pratik deneyime sahip değiliz.

Tam da bu nedenle, Lenin'in, *"Bu olanakların kullanılması için, bu alana* (legal alan), *şimdiye dek olduğundan daha fazla dikkat harcanmalı, daha çok çaba gösterilmeli, daha çok girişimde bulunulmalıdır. Yasal olanakları kullanmayı öğenmeliyiz, bu işi yasa-dışı yöntemleri kullanmayı öğrenmeye gösterdiğimiz ölçüde coşku göstererek öğrenmeliyiz"* doğrultusundaki vurguları, özellikle hareketimizin katettiği mesafe ve bu çerçevede ihtiyaçları gözönüne alındığında, bugün bizim için büyük bir önem taşımaktadır.

3. Genel Konferansımızın legal olanakların kullanılması konusunda ortaya koyduğu irade ve aldığı kararlara da karşılık düşmektedir.

Ancak tam da burada önemle dikkat çekilen bir nokta vardır. 3. Genel Konferansımız örgütümüzün katettiği mesafenin değerlendirilmesi üzerinden legal ve yarı-legal olanakların daha etkin bir biçimde kullanılmasına büyük önem vermekle birlikte, bu olanakların kullanılmasını illegal faaliyetimizin amaç ve yöntemleriyle doğrudan doğruya ilişkilendirmektedir. İllegal çalışma ile yasal ve yarı-yasal çalışmanın bir bütünsellik içinde ve en önemlisi de doğru bir biçimde birleştirilmesi, bu olanakların örgütsel görevlerimize ve taktik önceliklerimize zarar vermeyecek tarzda kullanılması gerektiğine önemle dikkat çekmektedir. Bu konuda döne döne uyarılarda bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu alana ilişkin deneyimsizliklerimiz de gözetildiğinde, bizim için temel sorun, örgütsel faaliyetimizde bundan böyle legal olanakların kullanılmasına ne ölçüde yer verileceğinden çok, bu olanaklardan örgütün ihtiyaçları doğrultusunda doğru biçimde yararlanmak sorunudur.

* * *

Legal, yarı-legal olanakları kullanmanın binbir türlü yolu, yöntemi ve aracı bulunduğu, hatta günlük pratik-politik faaliyetlerimizde bir dönemdir bunları bir biçimde kullanmakta da olduğumuz bir gerçektir. Dayanışma geceleri için bilet, direnişteki işçilerle dayanışma amaçlı kartpostal, çakmak vb. satımı, dernekler, sendikalar ve değişik kitle örgütleri üzerinden kurulan ilişkiler, geceler, çeşitli kitlesel platformlar ve yasal kitle etkinlikleri, değişik grupların düzenlediği gezilere katılım vb. vb. çoğaltılabilecek örnekler üzerinden de bunu görmek mümkündür.

Fakat buna rağmen, bugün hala da yasadışı çalışmanın yasal ve yarı-yasal çalışmayla birleştirilmesi alanında ciddi bir zayıflık taşıdığımız bir gerçektir. Saflarımızda uzun bir dönemdir tartışılan ve önemi döne döne vurgulanan bir sorun olmasına rağmen, örgüt birimlerimiz ve kadrolarımız, yasal ve yarı-yasal olanakları etkin ve yaratıcı bir biçimde kullanmak konusunda belli bir tutukluk göstermektedirler. Yasal ve yarı-yasal araçların kullanımında bütünlüklü bir bakış açısını yansıtan bir pratik ortaya konulamamakta, daha çok kendiliğinden, sistemsiz ve plansız bir tarzda başvurulan araçlar olarak kullanmanın ötesine geçilememektedir. Bu ise kitlelerle köklü bağların kurulmasını, kalıcı kazanımlar elde edilmesini güçleştirmektedir.

Bunun nedenlerini irdeleyerek bu alandaki zaaf ve zayıflıklarımızı gidermek, hareketimizin bugün örgütsel planda katetmiş bulunduğu mesafe üzerinden etkin ve başarılı bir kitle çalışması yürütebilmek açısından büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle de açık kitle mücadelesinin giderek geliştiği koşullarda bunun önemi bir kat daha artmaktadır. İllegal örgütlenme ve faaliyet alanında artık bir mevziye dönüşmüş bulunan kazanımlarımızı korumak, daha da güçlendirmek ve geliştirmek ancak yaratacağımız legal ve yarı-legal dayanaklar üzerinden mümkün olabilecektir. Tersi durumda, illegal temelimizi korumakta karşılaşacağımız güçlükler bir yana, dar bir kadro örgütü olarak yozlaşmak tehlikesi ile yüzyüze kalabileceğiz.

Legal ve yarı-legal araçların kullanımı konusundaki başarısızlığımızın belli başlı nedenleri 3. Genel Konferansımızda ortaya konulmuştur. Birincisi, sorunun ideolojik ve ilkesel çerçevesinin yeterince kavranamamış olmasıdır. Perspektif planındaki açıklıklarımıza rağmen, saflarımızda illegal örgüt ile legal çalışma ilişkisi doğru bir biçimde kurulamamıştır. İllegal örgütlenme ve faaliyete yaptığımız vurgu, legal çalışma sorununun dar, çarpık ve tekyanlı kavranmasına, legal ve yarı-legal araçları kullanımına karşı soğuk ve mesafeli bir yaklaşıma yolaçmıştır. Legalitenin devrimci tarzda kullanımı, daha çok legal yayın eksenli bir çalışma olarak ele alınmış, legal araçların kullanılması açık alandaki örgüt birimlerinin sorunu olarak görülebilmiştir.

Bir diğeri, yıllarca illegal yöntem ve araçlar üzerinden yürütülen bir faaliyet tarzının yarattığı alışkanlıkların kırılamamasıdır. Bu konuda sınırlı deneyimlere sahip olmamız bunu ayrıca güçleştirmektedir. Zira illegal temele dayalı örgütlenme ile buna tabi bir biçimde legal ve yarı-legal olanakların kullanılması sorunu belli bir ustalık ve yaratıcılık gerektirmektedir ki, bu alandaki deneyimsizlik de yaşanan tutuklukta önemli bir rol oynayabilmektedir.

Bu durumun aşılamaması, saflarımızda devrimci atılım ve girişkenlik ruhunu zayıflatmaya yolaçacağı gibi, örgütümüzün yığınlara açılmasının, onlarla buluşmasının, legal ve yarı-legal yol, yöntem ve araçları kullanarak yığınlarla ve yığın hareketine etkili ve sonuç alıcı komple müdahalelerde bulunulmasının ve nihayet bu komple çalışma sayesinde yeni güçler kazanarak örgütü geliştirme ve güçlendirmenin önünde dizginleyici bir rol oynayacaktır.

Oysa, *"Biz bugün, hareketin bugün ulaştığı gelişme safhasında... bu alanı çok daha etkili bir tarzda kullanmak durumundayız... Siyasal hareket olarak adımızı, iddiamızı, etkimizi daha hızlı ve daha geniş kesimler içerisinde yaygınlaştırabilmek bakımından, kitlelerle daha kolay buluşabilmek bakımından, bu bizim için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır." (3. Genel Konferans Tutanaklarından) Öte yandan, "Güçlü bir illegal temel, güçlü ve etkin bir legal çalışmanın da temel bir önkoşulu ve güvencesidir. Tersinden, legalitenin etkin ve yaygın bir kullanımı da, illegal temeli korumanın, geliştirmenin, sağlamlaştırmanın, onu dışarıdan koruma anlamında kuşatmanın, en etkili yoludur."* (Aynı metin)

3. Genel Konferansımızdan bu yana uzun bir süre geçti. Konferansımızın bu soruna ilişkin kararı ve tartışma tutanaklarımız legal olanakların hangi çerçevede ve nasıl uygulanacağına ilişkin yeterli açıklıklar taşımaktadır. Buna rağmen, örgütümüzün illegal birimlerinin bu alandaki zayıflıklarını aşma yönünde kaydadeğer bir mesafe alamamış olmaları, bu sorun üzerinde daha bir dikkatle durmayı gerektirmektedir

Dolayısıyla, 3. Genel Konferansımızın kararlarının ve tutanaklarının döne döne incelenmesi, tüm kapsamı ve gerçek içeriği ile kavranması, en önemlisi de onlara doğru biçimde uygulama gücü kazandırılması görevi hala günceldir. Bu sorunu gündemimize almalı, gerek perspektif planındaki zayıflıklarımızı gidermek, gerekse alışkanlıkların gücünün ve deneyim sınırlılığının yolaçtığı tutukluğu aşmak doğrultusunda yoğun bir çaba ortaya koymalıyız. Örgütümüzün illegal yapısının korunup sağlamlaştırılması bakımından olsun, sınıf ve kitle çalışmasında gerçek bir sıçramanın yaşanabilmesi bakımından olsun, bu, yaşamsal öneme sahiptir.

Tüm örgüt birimlerimiz bu yakıcı görevin gereklerine uygun davranmalı, legal ve yarı-legal araç, yol ve yöntemleri etkin ve yaratıcı bir biçimde kullanmayı başarabilmelidirler.

Bu konuda, temel önemde bir başka sorun ise, legalitenin devrimci kullanımının, daha çok legal yayın eksenli bir çalışma olarak ele alınması şeklindeki dar ve çarpık kavrayışla ilgilidir. Oysa, illegal çalışma ile legal çalışma, tümüyle gizli olmak zorunda olan çok özel görevler dışında, gerçek yaşamda ve her çalışma biriminde, hergünkü faaliyetin birbirinden koparılamaz iki yönüdür, öyle olmak zorundadır. Her çalışma alanı ya da biriminde, gündelik faaliyeti legal biçimlerden yararlanarak geliştirmek, illegal çekirdekler ve çalışmayı tam da bununla, hem gizlemek ve hem de kolaylaştırmak için, sayısız fırsat ve olanak vardır. Bu, doğru bakışaçısı yanında, bir pratik ustalık sorunudur da. Ve bunu başaramadığımız, bu iki yönlü faaliyeti gündelik çalışmada canlı ve yaratıcı bir biçimde bütünleştiremediğimiz sürece, legalitenin etkin bir biçimlde kullanılmasından sözedemeyiz.

Oysa bu zorunlu ve temel faaliyetin gerekliliğinden sözedildiği çoğu durumlarda, bunu daha çok yayın faaliyeti ekseninde düşünen ve açık çalışmada yeralan örgüt birimlerinin sorunu olarak ele alan sığ ve mekanik kavrayışın saflarımızdaki etkileri, hiç de küçümsenir düzeyde değildir. Legal çalışmayı, sendikalardan kitle örgütlerine, işçi platformlarından kültür derneklerine kadar, açık siyasal yaşamın tüm alanlarında düşünmek ve gündelik çalışmanın organik bir uzantısı olarak ele almak zorundayız. İllegal temelimizi geliştirmenin, güçlendirmenin, onu saldırılara karşı koruyabilmenin, bunun en güvenli ortamı olarak kitle bağlarımızı geliştirmenin, bir siyasal hareket olarak kitlelere, özellikle de proleter kitlelere malolmanın, onlar arasında politik etki ve şiarlarımızı yaymanın zorunlu kıldığı bir çalışmadır bu.

EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, Eksen Yayıncılık, s.193-194

Güçlükler ve devrimci imkanlar

Sermaye düzeninin yapısal ekonomik krizi nedeniyle düzen partilerinin aynı programda tekleşmesi bilinen bir olgudur. Tekleşen partiler, gerek farklı görünebilmek, gerekse hem kendi varlıklarını sürdürebilmek hem de düzenin devamını sağlayabilmek için, yoğun biçimde şovenizme ve her türlü gerici ideolojiye sarılıyorlar. Farklarını gericilikte yarışarak ortaya koymaya çalışıyorlar. Emekçi yığınların geri kesimlerinde ve orta tabakalar üzerinde bu şovenist gerici zehirin yankı bulması elbette kendi başına önemli bir olgudur. Bu durum, güçlü devrimci bir çıkışın taşıyıcısı bir alternatif odağın, demek oluyor ki, işçi sınıfın öncüsü devrimci bir önderliğin yokluğu / zayıflığıyla doğrudan bağlantılıdır. Bizim "siyasal süreçlerde tıkanma" dediğimiz ve henüz gerçek anlamda aşılamayan durumun kitlelerin en geri kesimleri üzerindeki etkisi ve sonuçlarıdır bunlar. Bu olgu kimi pelteleşmiş "sosyalistler", demokratlar, dahası dürüst de olsa nihayetinde örgütsüz ve umutsuz akademisyenler, aydınlar tarafından "radikal sağın yükselişi", "siyasetin merkezinin sağa kayması" ve benzeri olarak yorumlanıyor. Bu durumda önerebildikleri "en ileri" politika da demokrasinin sınırlarının genişletilmesi vb. oluyor. Ama ölesiye korktukları bu olgunun -radikal sağın yükselişi- gerçek nedenlerini ve yegane çözümünü görmedikleri için, aslında kendi çaresizliklerinde boğuluyorlar.

Bu olgu ve bunun üzerine yapılan yorumlar, devrimci saflarda da etkisini şu veya bu ölçüde gösterebilmektedir. Örneğin, Türk-İş'in 5 Ağustos Ankara mitinginde, sendika bürokratlarının öncesinden farklı olarak şovenizm üzerinden yaptıkları militan düzen savunuculuğu, sadece işçi sınıfının şovenizmin ne kadar etkisi altında olduğu yönüyle görülebiliyor. 24 Aralık seçimlerinde düzen partilerinin eli kanlı polis şeflerini, kontrgerilla ağalarını listelerini almak için yarışmaları, bunların alıcısı seçmen kitlesinin varlığı üzerinden bunaltıcı bir ruh haline yol açabiliyor. Veya MHP'nin giderek belli bir kitle tabanı bulması aynı hisleri depreştiriyor. Kuşkusuz bunlar devrimciler üzerinde, reformistler, liberaller üzerinde yarattığından farklı bir etki yaratıyor. Bu daha ziyade bir kötümserlik ve devrimci imkanların görülmemesi ölçüsünde bir atalet, iddiasızlık olarak ortaya çıkıyor.

Halbuki, sınıf devrimcileri için aynı gerçeğin, aynı tablonun bir de diğer yüzü, farklı bir okunuşu sözkonusudur. Sınıf devrimcileri, sendika bürokratlarının militan düzen savunuculuğunda, bu hainlerin anlık başarısının yanısıra, onların böylelikle son kozlarını oynadıklarını, gerçek yüzlerini açığa çıkarmanın ve buradan giderek hızla altlarını oymanın her zamankinden daha kolay olduğunu görmüş, göstermişlerdir. Düzen partilerinin şovenizm zehirini yaymada yarışmalarında, eli kanlı katillerin milletvekili olarak prim yapmasında, MHP'nin kitle desteği bulmasında, düzenin gücü ve başarısının yanısıra zayıflık ve çaresizliğini de görebilmek ve buna yüklenmek, yine aynı devrimci bakış ve duruşun sonucudur. Düzen kontrgerilla şeflerini getirip vitrine oturtuyorsa, buradan onun artık herşeyiyle bir içsavaşa hazırlandığını, buna aktif bir karşı-devrimci kitle desteği aradığını görmek gerekiyor. Sermaye düzeni, şöyle veya böyle içsavaşın bir tarafı olabilecek bir işçi-emekçi ayaklanmasını somut bir potansiyel tehlike olarak görmekte ve hissetmektedir. Fakat bir çok devrimci aynı açıklığa sahip değildir. Çünkü işçi sınıfının modern toplumdaki büyük devrimci potansiyelini ve öncü rolünü, bugünün Türkiye'sinde siyasal süreçlerdeki tıkanma bir yerinden işçi sınıfı tarafından kırıldığında, bunun düzendışı bir işçi-emekçi hareketi için yaratacağı muazzam imkanları görmüyorlar, göremiyorlar. Yiğitçe savaşmaktan ve mücadele etmekten hala da geri durmamaları, gerçek bir iktidar perspektifinden uzaklıkları gerçeğini değiştirmemektedir.

Bugün sınıf devrimcisi olmak, bu zor ve çetin sürecin olası sonuçları üzerine kehanette bulunmak demek değildir. Veya daha iyisi, kendi örgütünü (söylenen ne olursa olsun) iktidar hedefine kilitlenmeden şu veya bu ölçüde büyüterek sözde günü kurtarmak çabası hiç değildir. Düzenin güç ve imkanlarının yanında onun zayıflık ve çaresizliğini de görebilmek, çözücü halkaya asıldığında, yani işçi sınıfının devrimci önderliği, devrimci sınıf partisi inşa edildiğinde bunun bir çığ gibi büyüyecek imkanlarını bugünden değerlendirebilmek ve dolayısıyla buna yüklenmek -işte işçi sınıfı devrimcilerinin ayırdedici özelliği bir yönüyle de budur bugün.

Düzen kendi cephesinden ya hep ya hiçe oynarken son derece nesneldir. Bunalımdan çıkış yolu göremiyor, bu yüzden de krizi aşmaktan değil yönetmekten bahsediyor. Madem ki durum budur, devrimci görev onu hiçliğe mahkum etmektir.

K.CENK

Okurlardan / Yoldaşlardan...

Sınıf dayanışmasını yükseltelim!

İçinde çalışmakta olduğumuz bir kitle örgütünde oluşturduğumuz işçi komisyonu olarak Küçükçekmece Belediyesi işçilerinin direnişine destek olmaya çalıştık. Kitle örgütünün duvarlarına direnişi anlatan yazılar ve sloganlar yazıp astık. Direnişe bir ziyaret düzenlemek ve destek komitesine girmek kararı aldık.

Direnişe bir saldırı olabileceğini duyunca, durumu öğrenmek üzere direniş yerine gittik. Temizlik İşlerinde çalışan işçiler tarafından sıcak bir biçimde karşılandık. Arkadaşlarının Yol Yapım'da toplantıda olduklarını söylediler. Yol Yapım'ın kapısına vardığımızda 50 kadar polisle karşılaştık. Çevremizi sarıp içeri girmemiz engellediler. Bunun üzerine destek komitesini bulmak için İkitelli'ye gittik. Ancak komisyonun pek bir faaliyetinin olmadığını öğrendik.

Ertesi gün destek ziyareti yapan bir başka grupla direniş yerine gittik. İşçiler bizi yine sıcak bir ilgiyle karşıladılar. Bizi lokale götüren arkadaş toplantının başladığını, bizim de katılabileceimizi söyledi. Toplantıda DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası başkanı, bir aydır direnişi sürdürdüklerini, direnişi zaferle taçlandırmak için alt komiteler oluşturulduğunu, direnişte kararlı olduklarını söyleyerek konuşmasını bitirdi. Ardından sözalan bir işçi; *Kızıl Bayrak* çalışanlarının gözaltına alındığını, sendikanın buna engel olmak için yeterince çaba harcamadığını belirtti. Bir başka işçi ise; Türkiye'yi satmadıklarını, Küçükçekmeceyi satmadıklarını, toplusözleşme haklarının gaspedildiğini, TİS'in hayata geçirilmesi için direndiklerini, 126 işçinin değil 960 işçinin işten atılmış olduğunu varsaydıklarını söyledi. Yine bir işçi; demokratik kitle örgütlerinden ve kamuoyundan yeterince destek gelmediğini, bunda da daha çok kendi hatalarının olduğunu söyledi ve şöyle devam etti; "Çünkü biz burayı eylem alanına çeviremiyoruz. Sokakları işgal etmiyoruz. Onun için de bize destek gelmiyor." Toplantı kitlenin attığı "Yaşasın İşçilerin Birliği!", "Kahrolsun Ücretli Kölelik Düzeni" sloganlarıyla sona erdi.

... Demokratik Kitle Örgütü İşçi Komisyonu

HADEP gecesi ve reformizm

Çalıştığım fabrikadan 20 civarında işçiyle HADEP'in düzenlemiş olduğu seçim gecesine katıldık. Gece coşkulu bir havada geçse de politik atmosferi oldukça geriydi. Denilebilir ki, geceye tümüyle reformizm hakimdi. Yapılan konuşmaların içeriği esas olarak kardeş kanının durması çerçevesinde içi boş bir barış ve demokrasi anlayışı doğrultusundaydı. Gecede devrimden ve sosyalizmden hiç bahsedilmemiş olması da bunun bir göstergesiydi.

Gecenin ilerleyen bölümlerinde atılan sloganlara müdahale edilmeye çalışıldı ve HADEP ile Emek, Barış Demokrasi Bloku dışındaki pankartların indirilmesi istendi. Bir kişinin PKK bayrağını açması, bir grubun "Biji PKK!" sloganını atması ise, salondan pek yanıt alamadı. Hatta benim yakınımda bulunan bir grup insan, bunun yalnış olduğuna, bu tür hareketlerin oy kaybına yol açacağına dair konuşmalar yapıyorlardı. Oysa bu insanlara HADEP %10'luk barajı aşarak parlementoya bir kaç milletvekili sokmayı başarsa da, bunun sorunu çözmeyeceğinin, bu yolla kalıcı bir barışın sağlanmasının hayal olduğunun anlatılabilmesi gerekiyordu. Ne yazık ki geceyi düzenleyenlerin böyle bir perspektifi yoktu. Onlar daha çok "Oyumuz HADEP'e!" sloganın attırmaya, bunun gür sesle çıkmasına çalışıyorlardı.

Bu blokta yeralanların, ne kadar sosyalist bir söyleme ve iddiaya sahip olursa olsunlar, reformizm ürettikleri ve ufuklarının demokrasiyi aşamadığı görülmüştür. Bir kez daha "Herkes kendi bayrağı altına"!

Ekimci bir işçi/İstanbul

Alevilere yönelik politikaları boşa çıkarmalıyız!

3 Aralık günü Bahçelievler Yenibosna Cemevinin temel atma töreni yapıldı. Yaklaşık 5-6 bin kişinin katıldığı törende düzenin her renkten temsilcileri vardı. Ercan Karakaş, Ali Talip Özdemir, Bahçelievler Belediye Başkanı, Emniyet genel müdür muavini, Alevi dedesi İzzettin Doğan Cem Vakfı Başkanı konuşmacı olarak katıldılar. Birlik ve beraberliğin önemine değinen konuşmacılar, Aleviliğin ve Alevilerin erdemlerini sayıp döktüler. Alevi dedeleri, talip (kul) olmanın Allah'a yakınlaşmanın, devlete, "devlet büyüklerine" ve dedelere itaatin gereklerinden biri olduğunu vurguladılar ve Alevilerden üzerlerinde oynanan oyunlara ve kışkırtmalara gelmemelerini istediler.

Seçimlerin yaklaştığı bir döneme denk getirilen bu açılış töreni burjuva partilerinin oy toplama yarışına dönüştürüldü. Konuşmacılar kitle genelinde yoğun ilgi gördüler. 25-30 kişilik bir grup devrimci dışında hiçbir tepki ortaya konulmaması, Alevilerin önemli bir kesiminin düzen partilerinden ciddi beklentileri olduğunu gösteriyor. Konuşmacıları protesto eden değişik siyasi eğilimlerden bir grup devrimciye yer yer sataşmalar biçiminde tepki gösterilmesi; kaçırılarak kaybedilen Düzgün Tekin'in fotoğrafının yırtılması, devrimcilerin bölücülükle itham edilmeleri, vakıf üyelerinin (görevlilerin) işi müdahaleye dek vardırmaları nedeniyle yer yer sürtüşmeler yaşandı.

Devrimciler ve komünistler olarak Alevilerin demokratik taleplerine sahip çıkmalı burjuvazinin Alevilere yönelik politikalarını boşa çıkarmalıyız. Ezici bir çoğunluğu emekçi olan Alevilerin çıkarlarının işçi sınıfının çıkarlarıyla aynı olduğunu, sorunlarının gerçek çözümünün sosyalizmle mümkün olduğunu anlatmalı ve devrim mücadelesine kazanmalıyız. Bu açıdan propaganda metaryallerimizin buraya taşınmaması önemli bir eksik oldu.

O. Aydın /İstanbul

Bildiri dağıtımı ve etkileri...

Tekstil firmasında çalışan bir işçiyim. Fabrikada çoğu Alevi 80 kadar işçi çalışıyor. Burada gerçekleştirdiğimiz bildiri dağıtımı faaliyetinin işçiler üzerindeki etkilerini yazmak istiyorum. Henüz işe başlayalı üç hafta oldu. Bu süre içinde yemek ve çay paydoslarında, yani zaman buldukça işçilerle konuşup tartışıyorduk. Yemekhanede gerçekleştirdiğimiz bildiri dağıtımından sonra yine gruplar halinde tartışmaya başladık. Bir kaç faşist eğilimli işçi dışında, işçilerin önemli bir bölümü bildirileri ilgi ile okudular. Hatta bazı arkadaşlar bildirileri toplayarak, bunları oturdukları semtteki Alevi derneğinde dağıtacaklarını söylediler. Kimi işçiler aşağıdaki çay ocağına inmiş, hem çay içip hem de bildiriyi tartışıyorlardı. Ben yukarıda bulunan arkadaşların yanına giderek bildiriyi nasıl bulduklarını sordum. Arkadaşlardan birisi, "babam devrimcilik çoluk çocuğa kalmış derdi, halbuki bu yaşa gelmiş insanlar hala bu işlerle uğraşıyorlar" diyerek EKİM'in ne olduğunu sordu. EKİM'in perspektiflerini ve görüşlerini anlattım. İlgiyle dinledi. Bir başka işçi şaşkınlığını dile getirerek, "ben Türkiye'deki devrimci gruplar sadece bir takım olaylarda ortaya çıkarlar, duvarlara yazılar yazarlar, diye düşünürdüm. Sadece derneklerde görürdük onları. Fabrikaya yönelen böyle bir çalışmayı ilk defa görüyorum" dedi. Ben de EKİM'in nasıl bir siyasal faaliyet yürüttüğünü ve farklılıklarının neler olduğunu anlattım. Gerek bildirinin, gerekse konuşmalarımızın fabrikadaki işçilerde bir canlanmaya yolaçtığını ve onları tartışmalara ittiğini gördüm. Örneğin ertesi sabah bir kaç işçi ellerinde bildirilerle tartışıyorlardı. İşçilerden birisi, "bizim partimiz bizi hiç bir zaman satmaz, her zaman yanımızdadır" diyordu. Bir başkası ise; ezilenlerin hep işçiler ve emekçiler olduğunu, belli bir süre sonra tüm partilerin kendilerini düşündüğünü, halkın hep zamla zulümle baş başa kaldığını, bunun içinde düzen partilerine oy vermemek gerektiğini, söylüyordu.

Mahir Yılmaz/İstanbul

Okurlardan / Yoldaşlardan...

Mahalli Örgüt Bildirilerinden...

DÜZEN PARTİLERİNE OY VERME!

Devrimden ve sosyalizmden yana adayları destekle!

Yıllardır yaşadıklarımız bize artık şu açık gerçeği öğretmiş olmalıdır. Düzen partilerinden beklentiye girerek hiç bir hakkın kazanılması mümkün değildir. Haklar ancak bu uğurda mücadele edilerek ve örgütlenilerek kazanılır. Eğer işçi sınıfı olarak belli haklar kazanabildiysek 15-16 Haziran'ları, Bahar eylemlerini yaratabildiğimiz içindir; eğer bugün "Kürt" sözcüğü rahatça telafuz ediliyorsa Kürt emekçi halkı on yıllardır onurlu bir savaşım yürüttüğü içindir; eğer bugün kamu emekçilerinin sendikalaşma hakkını tüm düzen partileri sahtekarca da olsa sahiplenmek zorunda kalıyorsa, kamu emekçileri yıllardır bu uğurda mücadele yürüttükleri içindir.

Hakları elde etmek mücadeleyle mümkündür. Ama bu hakları kalıcı hale getirmek ve gerçek içeriklerine kavuşturmak kapitalizm koşullarında asla mümkün değildir. Bunun için bu düzeni yıkmak ve sosyalizmi kurmak zorunludur. ... Bugünkü çürümüş düzenin yegane alternatifi sosyalizmdir. Sömürüsüz, sınıfsız bir topluma, gerçek ve kalıcı bir kardeşliğe, eşitlik ve özgürlüğe ulaşmak için devrim ve sosyalizm mücadelesinin bayrağını yükseltelim!

EKİM imzasıyla dağıtılan bildiriden...

Bunlar engerekler ve çıyanlardır
Bunlar, aşımıza ekmeğimize göz koyanlardır
TANI BUNLARI...

Arkadaşlar! Seçime girecek bu düzen partileri bir demokrasicilik oyunu tutturmuş gidiyorlar. Siz; Öyle bir demokrasi düşünün ki; bir yanda insanlar sokak ortalarında aç, sefil tiner koklayarak "uçuyorlar", diğer tarafta ise başka "insanlar" diskoteklerde sabahlara kadar "çılgınca" eğleniyorlar. Öyle bir demokrasi düşünün ki; bir tarafta insanlar evlerine ekmek götürebilmek için günde 14-15 saat çalışsın. Başka "insanlar" ise düğünlerde şarkıcıların başına dolar saçsın. Öyle bir demokrasi düşünün ki; işçi, emekçi çocuğu olan bir çok arkadaşımız, parasızlıktan harçlarını ödeyemediği için okuldan atılsın, öte taraftan "başka insanların" çocukları dolar tarifeli özel okullara gitsin. Öyle bir demokrasi düşünün ki; bir tarafta insanlar "ben Kürdüm. En temel ulusal haklarımı istiyorum" desin. Öteki "insanlar" da "Ne Kürdü ulan, sen Türksün. Ya sev ya terket" desin. Yıllarca süren bu kirli savaş ve soykırım bu halka reva görülsün. Öyle bir demokrasi düşünün ki; bir tarafta insanlar "artık yeter, kar hırsınız yüzünden dünyayı da, insanları da kirlettiniz" desin. Diğer tarafta "başka insanlar" köpeklerine "vurun şunları" desin.

İşte kapitalizmin ve onun her renkten sözcülerinin bize vaadettiği demokrasi budur. Bu "demokrasiye" karşı olmamız, insan olmaktan kaynaklı bir görevdir.

Ekimci Genç Komünistler (Ankara) bildirisinden...

Teslimiyet Yok, Zafere Kadar Mücadeleye!
Tersane Özelleştirilemez!

Tersane özelleştirilince sahibi işçiler olacakmış! 1500 işçinin hisse senediyle ortaklığı varmış! Tüm bunların koca bir yalandan ibaret olduğunu en iyi sizler biliyorsunuz! Özelleştirme KİT'leri uluslararası ve yerli sermayenin talan etmesidir. İşsizliktir, sendikasızlaştırmadır, düşük ücret ve taşeronlaştırmadır. Uluslararası ve yerli sermaye, onun uşağı tüm düzen partileri ve sendika patronları tek bir cephedir. Hepsi düzen cephesinin üyeleridir. Ve hepsi KİT'lerin yağmasından yararlanmaktadır. Hiçbirinin işçi sınıfının çıkarlarıyla bir ilişkisi yoktur. İşte Dok-Gemi-İş'in ağaları! Sendikaların başına çöreklenmiş olan bu asalaklar güruhu, bir kez daha işçileri sermayeye satmaya çalışıyor. Bu asalaklar güruhunu sendikalardan kovun, sendikaları gerçek mücadele örgütlerine dönüştürün. Sarı sendikacılığa karşı sınıf sendikacılığının bayrağını yükseltin.

Kendi özgücünüze güvenin. Hiçbir burjuva partisinden, asalak sendika ağalarından medet ummayın. Tek çıkar yol, kendi özgücünüze güvenerek mücadeleye atılmaktır. En güvenilir, en mücadeleci işçilerden bir mücadele komitesi oluşturun!

EKİM Kartal-Pendik Bölge Örgütü bildirisinden...

emek-güçlerini kendi başlarına değerlendirme araçlarından özgür (yoksun -ç) emekçiler. Ensonu, genel olarak *insan* emeği oldukları için ve *insan* emeği olarak, bütün insan emeklerinin eşitlik ve eşit değeri, bilinçsiz, ama en kesin dışavurumunu, modern burjuva iktisadının, bir metaın değerinin, o metaın içerdiği toplumsal bakımdan gerekli-emek aracıyla ölçülmesini isteyen değer yasasında bulur. - Ama ekonomik ilişkilerin özgürlük ve hak eşitliği istediği yerde, siyasal rejim onların karşısına her adımda loncasal engeller ve ayrıcalıklar çıkartıyordu. Yerel ayrıcalıklar, farklılaştırılmış gümrükler, her türlü ayrım yasaları, ticaretlerinde yalnızca yabancılar ya da sömürgelerde yaşayan halk için değil, ama çoğu kez devlet uyrukları için de zararlı oluyordu; loncasal ayrıcalıklar, yapımevi sanayiinin gelişme yolunu keserek, her yerde varlığını sürdürüyordu. Burjuva rakipler için, hiçbir yerde, ne yol açık, ne de şanslar eşitti - ve, bununla birlikte istemlerin en başta geleni ve kendini gitgide daha çok duyuranı da, işte buydu.

Bu, feodal eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasıyla feodal engellerden kurtuluş ve hak eşitliğinin kurulması istemi, toplumun ekonomik gelişmesi tarafından bir kez gündeme konduktan sonra, kısa sürede daha geniş boyutlar kazanmaktan geri kalamazdı. Her ne denli bu istem, sanayi ve ticaret yararına ileri sürülüyorduysa da, aynı hak eşitliğinin, tam bir toprak köleliğinden başlayarak, köleliğin bütün derecelerinde, çalışma zamanlarının en büyük bölümünü, karşılıksız olarak, iyiliksever feodal beylerine ayırmak, ve ayrıca ona ve devlete sayısız vergiler ödemek zorunda olan geniş köylüler yığını için istenmesi de gerekiyordu. Öte yandan, feodal üstünlüklerin, soyluların vergi bağışıklığının, çeşitli zümrelerin siyasal ayrıcalıklarının ortadan kaldırılmasını istemekten de geri kalınamazdı. Ve artık Roma İmparatorluğunda olduğu gibi, evrensel bir imparatorlukta değil, ama birbiriyle eşitlik ilişkileri kurmuş ve burjuva gelişmesinin aşağı yukarı eşit bir düzeyinde bulunan bağımsız bir devletler sistemi içinde yaşandığı için, bu istemin tek bir devletin sınırlarını aşan genel bir nitelik alması, ve özgürlük ve eşitliğin *insan hakları* olarak ilan edilmesi gerektiği kendiliğinden anlaşılıyordu. Ama bununla birlikte, insan haklarını tanıyan ilk anayasa olan Amerikan anayasasının, Amerika'da yaşayan renkli insanların köleliğini bir solukta doğrulaması, bu insan haklarının özgül burjuva niteliğini açıkça gösteren bir şeydir: sınıf ayrıcalıkları kaldırılmış, ırk ayrıcalıkları onaylanmıştır.

Bununla birlikte, bilinir ki, burjuvazi, feodal burjuvazi krizalitinden çıktığı, ortaçağ zümresi (*ordre*) modern sınıf (*classe*) durumuna dönüştüğü andan başlayarak, burjuvazinin gölgesi olan proletarya, ona durmadan ve kaçınılmaz bir biçimde eşlik edecektir. Ve aynı biçimde, proleter eşitlik istemleri de burjuva eşitlik istemlerine eşlik edecektir. Sınıf *ayrıcalıklarının* kaldırılması burjuva isteminin ortaya konduğu andan başlayarak, bunun yanısıra, *sınıfların kendisinin* kaldırılması proleter istemi, önce ilkel hıristiyanlığa dayanarak, dinsel bir biçim altında, sonra burjuva eşitlik teorilerinin ta kendilerine dayanarak, ortaya çıkar. Proleterler, burjuvazinin önerisini hemen benimserler: eşitlik yalnızca görünüşte, yalnızca devlet alanında değil, ekonomik ve toplumsal alanda da gerçek olarak kurulmalıdır. Ve özellikle Fransız burjuvazisinin, Büyük Devrimden başlayarak, yurttaş eşitliğini birinci plana koymasından sonra, Fransız proletaryası, ekonomik ve toplumsal eşitlik isteyerek, ona hemen yanıt verdi; eşitlik, Fransız proletaryasının özel savaş çığlığı durumuna geldi.

Eşitlik istemi, proletaryanın ağzında böylece ikili bir anlam taşır. Bu istem ya -ve özellikle en başta, örneğin Köylüler Savaşında durum budur- apaçık toplumsal eşitsizliklere karşı zengin ile yoksul, efendi ile köle, harvurup harman savuranlar ile açlık çekenler arasındaki karşıtlığa karşı kendiliğinden bir tepkidir; böyle bir tepki olarak, o yalnızca devrimci içgüdünün dışa vurumudur ve doğrulanmasını da burada -yalnızca burada- bulur. Ya da burjuva eşitlik istemine karşı, bu istemden az çok doğru ya da daha ileri giden istemler çıkaran tepkiden doğmuş bulunan bu istem, işçileri kapitalistlere karşı, kapitalistlerin kendi savları yardımıyla ayaklandırmak için bir ajitasyon aracı hizmeti görür, ve bu durumda, bu istem burjuva eşitliğin kendisiyle ayakta durur ve onunla birlikte yıkılır. Her iki durumda da, proleter eşitlik isteminin gerçek içeriği, *sınıfları kaldırılması* istemidir. Bundan öte her eşitlik istemi, zorunlu olarak saçmadır. ...

Böylece, eşitlik fikri, burjuva biçimi altında olduğu denli proleter biçimi altında da, tarihin, yaratılması zorunlu olarak, kendileri de daha önceki uzun bir tarihe dayanan belirli tarihsel ilişkiler gerektiren bir ürünüdür. Öyleyse, her şey olabilir, ama ölümsüz bir doğruluk olamaz. Ve eğer bugün, şu ya da bu anlamda, geniş halk yığınları için kendiliğinden anlaşılır bir şey ise, eğer Marx'ın dediği gibi, "bir halk önyargısı sağlamlığına sahip bulunuyor" ise, bu, onun belitsel doğruluğunun sonucu değil, 18. yüzyıl fikirlerinin evrensel yayılması ve sürüp giden güncelliğinin sonucudur. Öyleyse, eğer Bay Dühring, iki ünlü adamcağızını hemen eşitlik alanı üzerinde oynatabiliyorsa, bunun nedeni, bu işin halk önyargısına çok doğal görünmesindendir.

Anti-Dühring, Sol Yayınları, s.188-193

Marksist açıdan eşitlik sorunu

Friedrich ENGELS

Bütün insanların insan olarak ortak bir şeye sahip bulundukları ve bu ortak şey ölçüsünde eşit oldukları fikri, kuşkusuz dünya kadar eski bir fikirdir. Ama modern eşitlik istemi bundan adamakıllı farklıdır; istem, daha çok, bu insan olma ortak niteliğinden, insanların bu insan olarak eşitliğinden, bütün insanların, ya da en azından bir devletin bütün yurttaşlarının, bir toplumun bütün üyelerinin eşit bir siyasal ve toplumsal değere sahip olma hakkının çıkarılmasına dayanır. Bu ilk göreli eşitlik fikrinden, devlet ve toplum içinde bir hak eşitliği sonucunun çıkartılabilmesi için, binlerce yıl geçmesi gerekti, ve binlerce yıl geçti. En eski topluluklarda, ilkel ortaklıklarda, hak eşitliği, olsa olsa ortaklık üyeleri arasında sözkonusu olabiliyordu; kadınlar, köleler, yabancılar doğal olarak bu eşitlik dışında kalıyorlardı. Yunan ve Romalılarda insanlar arasındaki eşitsizlik, herhangi bir eşitlikten çok daha ağır basıyordu. Yunanlılar ile Barbarların, özgür insanlar ile kölelerin, yurttaşlar ile korunukların, Romalı yurttaşlar ile Roma uyruklarının (geniş bir deyim kullanmak gerekirse) eşit bir siyasal değer hakkına sahip olabilmeleri, eskilerin gözünde kesenkes delilik olarak görünürdü. Roma İmparatorluğu çağında, bütün bu farklar, özgür insanlar ile köleler arasındaki fark dışında, yavaş yavaş ortadan kalktı; bundan, hiç olmazsa özgür insanlar için, üzerinde özel mülkiyete dayalı hukukun bildiğimiz en yetkin biçimi olan Roma hukukunun geliştiği o özel kişiler arasındaki eşitlik doğdu. Ama özgür insanlar ile köleler arasındaki karşıtlık, varlığını sürdürdüğü sürece, genel *insan* eşitliğinden hukuksal sonuçlar çıkarmak sözkonusu olamazdı; bunu daha kısa bir süre önce Kuzey Amerika Birliğinin köleci devletlerinde gördük.

Hıristiyanlık, bütün insanlar arasında yalnızca *bir* eşitlikten, kendi köleler ve ezilenler dini olma niteliğine tastamam uygun düşen, eşit ilk günah eşitliğinden başka bir eşitlik tanımadı. Bunun yanısıra, her ne denli en çok seçkinlerin eşitliği kabul ediliyorduysa da, bu eşitlik, ancak ilk başlarda uygulandı. Gene yeni dinin ilk zamanlarında görülen mal ortaklığı izleri, gerçek eşitlik fikrinden çok, ezilenler arasındaki dayanışmaya bağlanabilir. Kısa sürede, din adamları ile layikler arasında karşıtlığın saptanması, bu hıristiyan eşitliğinin ilk izlerine bile son verdi. -Batı Avrupa'nın Cermenler tarafından istilası, yavaş yavaş o zamana değin benzeri görülmemiş bir karmaşıklığa sahip toplumsal ve siyasal bir aşama-sırası (hiyerarşi) kurulması nedeniyle, bütün eşitlik fikirlerini yüzyıllar için ortadan kaldırdı; ama, aynı zamanda, bu istila Batı ve Orta Avrupa'yı tarih hareketi içine çekti, ilk kez olarak sıkışık bir uygarlık bölgesi, ve bu bölge içinde, ilk kez olarak, birbirlerini etkileyen ve başarısızlıkta birbirlerine dayanan, ve her şeyden önce ulusal nitelikte bir devletler sistemi yarattı. Böylece, bu istila, üzerinde daha sonraki çağlarda insanların eşit değerinden, insan haklarından sözedilebildiği tek alanı hazırlıyordu.

Ayrıca, feodal ortaçağ, bağrında, gelişmesinin ilerlemesi içinde modern eşitlik isteminin temsilcisi olmaya aday sınıfı: burjuvaziyi de geliştirdi. Başlangıçta kendisi de feodal bir zümre (*ordre*) olan burjuvazi, 15. yüzyıl sonunda, büyük deniz bulguları ona yeni ve daha geniş bir yaşam açtığı zaman, feodal toplum içindeki zanaatçı yönü ağır basan sanayi ve ürünlerin değişimini daha yüksek bir düzeye çıkarmıştı. O zamana değin yalnızca İtalya ile Doğu Akdeniz ülkeleri arasında yapılan Avrupa-ötesi ticaret, şimdi Amerika ve Hindistan'a dek yayıldı, ve kısa zamanda önem bakımından çeşitli Avrupa ülkeleri arasındaki değişimi olduğu denli, tek tek her ülkenin iç ticaretini de geçti. Amerika altın ve gümüşü Avrupa'ya aktı ve bir ayrıştırma öğesi olarak feodal toplumun bütün boşluk, yarık ve gözenekleri içine girdi. Zanaatçı işletme, artık artan gereksinmelere yetmiyordu. En ileri ülkelerin yönetici sanayilerinde, zanaat sanayiinin yerini, yapımevi sanayii (manifaktür) aldı.

Bununla birlikte, toplumun ekonomik yaşam koşullarındaki bu güçlü devrim, siyasal yapısında buna uygun düşen bir değişiklikle hemen izlenmedi. Toplum, gitgide daha burjuva bir duruma gelirken, devlet rejimi feodal kaldı. Büyük ticaret, yani özellikle uluslararası ve hele dünya ticareti, hareketlerinde engellerle karşılaşmayan, bir bakıma eşit haklara sahip, hiç değilse tek başına alınmış her yerde, hepsi için eşit bir hukuk temeli üzerinde değişim yapan özgür emtia sahiplerinin varlığını gerektirir. Zanaatçılıktan yapımevi sanayiine geçiş, emek-güçlerinin kiralanması için yapımcıyla sözleşme yapabilen, ve buna dayanarak, onun karşısına sözleşme yapan kişi niteliğiyle eşit haklarla çıkan belli bir sayıda özgür emekçinin de varlığını gerektirir -bir yandan lonca bağlarından, öte yandan da kendi

(Devamı s.23'te)